

ЛІТЭРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАБЛЕННЯ СЯЮЗА ПІСЬМЕННІКАў БССР

№ 25 (1247)

Серада, 26 сакавіка 1958 года

Цана 40 кап.

АБАВЯЗАК ТЭАТРАЛЬНАЙ КРЫТЫКІ

Беларускі савецкі тэатр сустракае нахлыдаючае 40-годдзе БССР значнымі творчымі здабыткамі. Шмат паправаў нашы драматургі, акцёры і рэжысёры, тэатральныя дэкаратары і кампазітары, каб на аснове металу сацыялістычнага рэалізму палічыць сувязі мастацтва з жыццём, з надзейнымі задачамі камуністычнага будаўніцтва. Ёсць у нас спектаклі і сцэнічныя вобразы, у якіх здысклены глыбокія задумы, характэрныя дасканалы прафесійналы мастацтвам.

У лепшых творах, паказаных на беларускай сцене, з'яўляюцца высакародныя нацыянальныя традыцыі з дасягненнямі ўсёга рэалістычнага савецкага тэатра. Акрыляючае ўздзеянне на беларускую мастацкую культуру забяспечылі акадэмічныя праграмныя творчыя ідэі К. Станіслава і У. Я. Намірвіча-Данчані, цэльныя сустрэчы калектываў нашых тэатраў у час гастрольнага і гледацкага брацтва ў рэспубліцы і дэкады беларускага мастацтва і літаратуры ў Маскве.

Аднак развіццё беларускага тэатра не было прастай і адназначнай. На пачатку яго шляху часам трапілася, што некаторыя дзеячы збочвалі на спецыялізаваных і аэстэціках захалення, а іншыя — не здолелі абмінуць нацыянальна-абмежаванасці, нават буржуазна-нацыяналістычных уплываў. Крытыка не ва ўсіх выпадках здолела даць выразную ідэяналітычную адну заганам з'явам, належным чынам арыентаваць нашы творчыя калектывы і драматургаў. Гэта тлумачылася слабасцю тагачасных крытычных кадраў, недастатковай іх тэатрычнай і прафесійнай уагледнасцю.

Працягваючы, з партыйных пазіцый працягваючы увесць шлях беларускага дэкаратыва і, што асабліва важна, савецкага тэатра, таго скарбу, якім ён узабодзіў нацыянальную культуру народа, — найважнейшы абавязак тэатразнаўства і крытыкі.

Даследаванне гісторыі беларускага тэатра пачалося ўжо даўно. Напісана на гэты тэма многа, хоць і не заўсёды артыкулы і манатграфіі баспрэчлівы і безаганны. У гэтай працы ўдзельнічалі не толькі спецыялісты-мастацтвазнаўцы, але і пісьменнікі, тэатральныя дзеячы. За апошнія гады назіраецца асабліва ўздым у гэтай галіне. Ужо ёсць тры кандыдацкія дысертацыі (з якіх адна — А. Бутаківа — выйшла асобным выданнем) аб дэкаратыва тэатраў і тэатры імя Янкі Купалы і Якуба Коласа, аб дзейнасці беларускага тэатра ў дні Айчыннай вайны.

На кніжных паліцах з'явіліся манатграфіі пра слаўны творчы шлях У. Крыловіча, Г. Глебава, А. Ільіна і У. Я. Намірвіча-Данчані. Даследаванні па гісторыі дэкаратыва і савецкага тэатра змяшчаюць таксама ў першым спецыяльным зборніку Акадэміі навук БССР, які выйшаў з друку ў мінулым годзе. Нарысы-агляды і тэматычныя артыкулы на тэатральныя тэмы часта сустракаюцца ў перыядычным друку. Сістэматычна друкуюцца рэцэнзіі на новыя спектаклі, творчыя партрэты майстроў сцены, замалёўкі акцёраў у вобразах.

На тэатральныя тэмы ў друку часта выступаюць не толькі крытыкі, рэцэнзенты, але і майстры мастацтва (Д. Арлоў, А. Скібінскі, В. Броўкі і інш.). Манатграфіі і артыкулы напісаны на розным узроўні, але ўсе яны сведчаць пра актыўнае тэатразнаўчае думкі і навунасць кваліфікацыі кадраў крытыкі.

Даводзіцца аднак, пажадаць, што першыя кнігі аб беларускім тэатры не выйшлі сур'ёзнай увагі да іх з боку саміх творчых работнікаў. Гэтыя кнігі нават не былі абмеркаваны ў тэатральных калектывах і ў тэатральным таварыстве. Спраба арганізаваць у тэатры імя Янкі Купалы дыскусію па кнізе А. Ясавога, прысвечанай У. Крыловічу, аказалася няўдалай з прычыны дрэннай пахоты гэтага абмеркавання. Асабліва здзіўляе тое, што да гэтага часу ўвагі секцыі кры-

тыкаў і драматургаў Саюза пісьменнікаў і тэатральнага таварыства не прыцягнула вялікай манатграфіі-дысертацыі А. Бутаківа. Сур'ёзна прынятыя размова па ўсіх працах неабходна для выхавання маладзёга тэатразнаўца і ў мэтах больш дасканалай пахоты новых даследаванняў па гісторыі беларускага тэатра і творчага шляху яго майстроў.

Шэраг праблем эстэтыкі і мастацтва, якія ўзнікаюць пры чытанні кніг, яшчэ патрабуюць дасканалага вырашэння. Гэта — праблема нацыянальнай формы сацыялістычнага мастацтва, мастацкай і нацыянальнай спецыфічнасці беларускага тэатра і інтэрнацыянальных сувязей савецкіх тэатральных культур, індывідуальных і агульных рыс у мастацтве акцёраў, вырашэнні творчага «пошуку» рэжысёра, разнастайнасці жанраў і стыляў у межах адзінага мэтаду сацыялістычнага рэалізму. Хіба манатграфія пра акцёраў трэба лічыць тое, што дзейнасць майстроў сцены выглядае ў гэтых кнігах як прастайнейшы шлях ясных і здысканых твораў перамог. Выдаць ім ніхто з нашых выдатных дзеячоў мастацтва ніколі не меў наўрад, не ацэнаў ніякіх трывог і сумненняў у працесе работы над новымі ролімі.

Добра, што секцыя крытыкі Саюза пісьменнікаў БССР прыняла ініцыятыву і склікае сход, прысвечаны тэатральнай рэцэнзіі ў рэспубліканскім і абласным друку за мінулы год. Во, як вядома, у галіне рэцэнзіравання спектакляў у нас яшчэ ёсць многа недахопаў.

Вельмі аднастайны жанр газетных рэцэнзіяў. Нема ў нас артыкулаў аб спектаклях, якія былі б напісаны ў форме дыялогу журналіста з чытачом або літаратурнага рэпартажу. Размаўляючы аб прэм'ерах, рэцэнзенты рэдка спрабуюць вызначыць месца новага спектакля ва ўсім репертуары тэатра, а таксама ў біяграфіі рэжысёраў і акцёраў — стваральнікаў сцэнічнага палята. Ёсць багаты матэрыял для прысвечанай гутаркі аб шляхах удасканалення рэцэнзіяў, пазбаўлення сціпных партрэтаў акцёраў, якія змяшчаюцца ў друку, аднастайнасці і схематызму. Ёсць і іншыя праблемы тэатральнай крытыкі, якія заслужваюць пільнай увагі (стварэнне кніг і напісанне грунтоўных артыкулаў аб беларускім савецкім драматургі, павышэнне творчай кваліфікацыі крытыкаў у сумежных жанрах: музыка, вымалёўка мастацтва і інш.).

Партыя ставіць перад дзеячамі нашай культуры велічныя і акрыляючыя задачы.

«Чым больш значныя нашы гаспадарчыя поспехі, — гаворыць М. С. Хрушчоў, — чым вышэй узнімаецца і будзе з кожным годам узнімацца матэрыяльны ўзровень жыцця народа, тым больш будзе ўзрастаць запатрабаванні, патрэбнасці народа ў творах літаратуры, мастацтва, пошты на добрыя карціны, музычныя творы, новыя цікавыя тэатральныя пастаноўкі.

Часта хочацца пажадаць нашым пісьменнікам, дзеячам тэатра, кіно, музыкі вышэйшага мастацтва? — больш смеласці ў шуканнях, больш увагі да жыцця, да людзей! Больш настойліва звяртацца да сучаснасці.

Іншы раз у нас вельмі захалюцца мінулыя стагоддзі, што асабліва адбываецца на репертуары некаторых тэатраў. Мастак, які спрабуе адзіна ад сучаснасці, ад яе вяртаецца, пемінуа адбываецца ад жыцця, адыходзіць ад вялікага мастацтва».

Заклік партыі да сучаснасці, як глаўнай тэмы нашага мастацтва, з'яўляецца таксама і праграмай дзейнасці работнікаў творчыхага фронту, тэатральнай крытыкі. Праблемы сучаснасці павінны стаць асноўным зместам нашых артыкулаў і манатграфій.

Рэспубліканскі семінар самадзейных кампазітараў

Учора ў Мінску адкрыўся семінар самадзейных кампазітараў Беларусі, арганізаваны рэспубліканскім Домам народнай творчасці і прафлэнам Саюза кампазітараў БССР. На семінар запрошана да 40 складальнікаў пеле.

Ва ўступным слове старшыня прафлэна Саюза кампазітараў, народны артыст СССР Я. Цікоцін коротка расказаў аб творчых задачах, якія ставяць перад кампазітарскай арганізацыяй у сувязі з падрыхоткай да святкавання 40-годдзя Беларусі.

У першы дзень работы семінара пачаўся разгляд твораў тых, хто спрабуе свае сілы ў музычнай кампазіцыі. Кансультацыі праводзяць вядомыя беларускія кампазітары. Акрамя таго самадзейныя аўтары праслухоўваюць некалькі дэкадаў музыказнаўцаў Г. Цітовіча, І. Нісненіча, Б. Смольскага, сустрачаюцца з калектывам Акадэмічнай харовай капелы.

Семінар працягнецца 4 дні.

А поалацкай сцене

Гарадскі драматычны калектыв мастацкай самадзейнасці існуе ў Полацку п'яты год, але асабліва выраб ён творча за апошнія два гады. Ажыццёвыя пастаноўкі спектакляў «Выбаўце, калі ласка» Маляйска, «Таня» Арбузава, «Чужое дзіця» Шкваркіна, Заслужаным поспехам карыстаюцца масовыя самадзейныя артысты не толькі ў гарадзкім, але і ў жыхароў суседніх пасёлкаў, дзе былі калектывы на гастролі.

Надаўна на сцене гарадскога Дома культуры адбылася прэм'ера новага спектакля. Была пастаноўлена п'еса А. Астроўскага «Позняе каханне». Гледачы цёпла сустрэлі новую творчую работу.

Спектакль пастаноўлены кіраўніком драматычнага калектыва рэжысёрам А. Галіцкім. Сам ён, адзін з старажытных мастацка-самадзейнасці горада, яшчэ да Айчыннай-вайны іграў у Полацкім калгасна-саўгасным тэатры. У драматычным калектыве ў асноўным рабочая моладзь, хатнія гаспадыні, інтэлігенцыя. Гэта хатняя гаспадыня Т. Філіпава, муляр-будуўнік А. Кірушын, лабарантка вадаравода С. Гаркуша, хатняя гаспадыня Е. Муціц, дэсяцікласнік М. Малахаў і інш. Усе аматары сцены працуюць над павышэннем свайго мастацкага майстэрства. З гэтай мэтай праводзіцца гутаркі аб майстэрстве акцёра, наладжваюцца калектывныя паходы на спектаклі тэатраў, якія прыязджаюць на гастролі.

Цяпер драматычны калектыв гарадскога Дома культуры ўключаецца ў рэспубліканскі конкурс на лепшы спектакль на сучасны 40-годдзе Беларускай ССР. Ідзе чытанне п'есы «Партызаны» К. Крапіва. Калектыв хоча паказаць яе да 1 Мая. Прыцягваюцца новыя ўдзельніцы і лік рабочай моладзі і інтэлігенцы горада.

Н. АНТОНАУ.

Новыя радыёзапісы

Музычная рэдакцыя беларускага радыё зрабіла новыя запісы мастацкай самадзейнасці Віцебскай вобласці.

Уступ да оперы Ж. Бізэ «Кармэн» і «Вяселле марш» Ф. Мендэльсвана запісаны ў выкананні самадзейнага сімфанічнага аркестра Палаца культуры Віцебскага аблгаспаветства. Песні аб партыі, Радзіме, аб калгасным жыцці, лірычныя запісы ў выкананні харавых калектываў віцебскіх фабрык «КІМ» і «Сігн індустрыялізацыі», тэхнічнага вучылішча і Палаца культуры, аблірагавана. Вялікая колькасць твораў запісана ў выкананні хору і ансамбля бяліністаў Віцебскага музычнага вучылішча.

Шарокас месца ў новых запісах аведзена на сямі п'есам. Песні савецкіх кампазітараў, песні народнага Саюза ССР запісаны ў выкананні Н. Хмельніковай, А. Шалка, М. Гейнава, А. Мінавава і іншых.

У пачатку красавіка новыя запісы мастацкай самадзейнасці будуць уключаны ў праграму радыёкамп'юртаў.

Прэм'ера ў тэатры юнага глядача

Тэатр юнага глядача паказаў спектакль «Восем лялек і мядзведзь» польскага драматурга Ірны Юргалевіч.

У спектаклі прынялі ўдзел артысты Р. Малецкая, І. Андрыяна, Н. Кравая, Ф. Паўлюк і інш.

Спектакль пастаноўлены рэжысёрам К. Пельціарам, мастацкае афармленне мастака В. Кляшчэўскага. Музыку напісаў малады кампазітар Я. Глебаў.

Кніга — поштай

«Мінск, «Кніга—поштай»... І хоць на канверце няма назвы вудлім і нумара дома, паштальёны сталіцы добра ведаюць гэты адрас, па якім ім кожны дзень дастаўляюць больш 200 п'есам. А прыходзяць ім з розных куткоў нашай Радзімы: Далекага Усходу, Грузіі, Кірава, Эстоніі. П'есмы ішоў людзі розных узростаў і прафесій, пішуць на розных мовах. Пра тое, што іх просьбы задавальняюцца, сведчыць факт, што кожны тыдзень грузавая аўтамашина аздвоіць на вакзал калі трохсот п'есам і саміст бандэроўка з кнігамі. У пасылках — мастацкія творы беларускіх пісьменнікаў, брашуры і кнігі па пытаннях сельскай гаспадаркі, тэхнікі, прамысловасці.

Надаўна прыйшло лісьце з Крымскай абсерваторыі. Служачы Э. Баранюскі паведаміў, што любіць чытаць кнігі на роднай беларускай мове, але набыць іх у Крыме цяжка. У спісе, які даслаў Баранюскі, знайшліся «Салавей» З. Бядулі, «Калі зліваюцца рэкі» П. Броўкі, драматычныя п'есы Я. Купалы, «Рыбакова хата» Я. Коласа. Неўзабаве пасылка з кнігамі была накіравана ў Крым.

Для шчасця працоўных

Дзе ні пабываеце ў гэты дні: у МТС, калгасе, у паловочнай брыгадзе або на жывёлагадоўчай ферме — усюды пачуць гарачы, поўныя глыбокага роду, шырых клоштаў пра новыя магучыя ўздым сельскай гаспадаркі размовы, звязаныя з рашэннямі лютаўскага Пленума ЦК КПСС і тэзісамі дэкада М. С. Хрушчова «Аб далейшым развіццё калгаснага ладу і рэарганізацыі машына-трактарных станцыяў».

Рашэнні лютаўскага Пленума ЦК КПСС, заснаваныя на ўсебаковым вывучэнні і абгульненні жыццёвага выхавання пытанняў, якія пастаўлены на парадок для самой практычнай калгаснага будаўніцтва. Ажыццёўненне намераных партыйных мерапрыемстваў адкрывае новыя магучыя резервы для росту прадукцыйных сіл сельскай гаспадаркі.

Возьмем наш Быхаўскі раён. За апошнія гады калгасны раён значна ўздымаўся, умацаваўся ў арганізацыйна-гаспадарчых адносінах. На фермах больш стаць буйнай рагатай жывёлы, свіней, авечак. Няўхільна павялічваюцца грашовыя прыбыткі калгасоў. Прыкметна вырастае іх энергетычна і тэхнічна забаронасці. Многія калгасы ўжо цяпер маюць поўную магчымасць купіць у дзяржавы трактары і іншыя сельскагаспадарчыя машыны і стаць адзінымі гаспадарамі і зямлі і тэхнікі.

Вось, напрыклад, калгас «Рэвалюцыя», які ўзначальвае здыскны арганізатар калгаснай вытворчасці Сямён Сідаравіч Самусёў, унагароджаны за поспехі ў развіццё ўсіх галін грамадскай гаспадаркі ордэнам Леніна. У калгасе штогод атрымаюць высокі ўраджай ўсіх сельскагаспадарчых культур. Выхад малака на сто гектараў зямельных угоддзяў летас склаў 180 цэнтнераў, амаль падвоілася вытворчасць мяса. Калгас з'яўляецца мільнерам. Ці пад ліку яму купіць неабходную тэхніку? Вядома, пад сілу. І гэтага настойліва патрабуюць сябе члены сельгасарцелі. Прыслухоўваюцца да іх думкі, праўленне падало ўжо заўважыць на два трактары, збожжакамабайні і неабходны прычэпы інвентар. Гэтая заўвага будзе пашырана, калі ў калгасе «Рэвалюцыя» ўваляецца суседняя сельгасарцелі і зямельныя масівы ўздымаюць гаспадаркі значна павялічваюцца.

МТС адгратылі вялікую ролю ў развіццё гаспадаркі калгасоў. Гэтага ніяк не аспрачваюць. Але жыццё не стаіць на месцы. За апошнія гады ў адносінах паміж МТС і калгасамі выявіліся значныя змены, а арганізацыйныя формы і прыпынкі засталіся раейшымі. Гэта стварае шматлікія няўзгодненні ў планаванні, у выкананні дагаворных абавязанстваў.

Механізатары выконвалі работы ў калгасе, а самі былі ў падначаленні МТС. І гэта выклікала нямагла канфіліктаў і непаразуменняў, якія наносілі шкоду агульнай справе развіцця сельскай гаспадаркі. Механізатары ў нас у раёне малапалы, затое дэвалі збожжакамабайні. Але няхай паспрабуе старшыня або брыгадзёр калгаса прапанаваць механізатару вёскі абмялоць камбайнам. Механізатар скажа: «Буду працаваць, калі запішаце мне не абмалоць, а ўборку». Бачыце, гэта выгада і камбайнеру і МТС — больш атрымаеца ўмоўнай выпрацоўкі. А калгасу гэта зусім нявыгодна.

Або трактарыст дрэнна апрацаваў зямлю. Якія меры, акрамя складання гэтага, можа прыняць да яго праўленне калгаса? Ніякіх. Звычайна дырктар і глаўны аграном МТС ідуць на абмерку механізатара, бо пераапрацоўка ўчастка, на якім дупушчыты брак, ніжэй праціт выхавання плана МТС, і часта старшыня калгаса, каб не павяць сваіх адносін з дырктарыяй МТС, «даруе» гэты брак. А ўраджай ад гэтага зраўмеца, зніжаецца. Такія выпадкі будуць выключаны, калі гаспадаром тэхнікі стане калгас і механізатары будуць знаходзіцца ў падначаленні праўлення.

Эканамічныя падлікі, якія мы зрабілі ў час абмеркавання тэзісаў М. С. Хрушчова, з усёй пераканальнасцю сведчаць, што тэхніка, калі яна будзе знаходзіцца ў руках непарэдкавай вытворцы, дасць магчымасць значна павялічыць яе прадукцыйнасць і знізіць затраты на вытворчасць сельскагаспадарчай прадукцыі. Цяпер збожжа, які зарабляе Быхаўскі калгас, каштуе дзяржаве 146 рублёў. У той час цяпер збожжа, што да дзяржавы саўгас нашага раёна «Вараніно», які мае ўласную тэхніку, каштуе 96 рублёў. Цяпер машына каштуе МТС 1306 рублёў, а саўгасу 936 рублёў. Амаль такая ж рэзіца і ў кошыце цяпер малака. Гэтыя лічбы красамуюна гавораць за тое, каб і калгасы сталі гаспадарамі тэхнікі.

Зраўмеца, не кожны калгас зможа выкупіць машыны ўжо ў гэтым годзе. І ў нашым раёне ёсць калгасы яшчэ слабыя ў эканамічных адносінах. Ім даведзецца некаторы час, пакуль яны эканамічна не ўмацоўцца, знаходзіцца на вытворча-тэхнічным абслугоўванні МТС.

І яшчэ аналізавалі, якія гавораць у карысць рэарганізацыі МТС. За лік механізатары будуць папоўнены і ўмацаваны калгасныя партыйныя арганізацыі. Дырктары МТС, спецыялісты сельскай гаспадаркі, якія валодаюць высокім здыскнымі арганізатарам і кіраўніком, могуць быць выкарыстаны на пасадах старшын калгасоў. Дырктар Лучыцкай МТС тав. Свірыдовіч, рэкамандаваны райкомом парт-

ты, ужо выбраны старшынёй эканамічна слабага калгаса «Чырвоны партызан». У сувязі з рэарганізацыяй МТС унікае цэлы рад пытанняў, якія патрабуюць удумлівага вырашэння. Часам наша праёмасць выпускае сельскагаспадарчыя машыны без уліку пошты МТС і асабліва нашай рэзін зон. Так, у Быхаўскай МТС тэхнікі, якая не прымяняецца ў калгасе, скапілася на 1628 тысяч рублёў. Калгасы ж будуць купляць толькі тую машыну, якія ім патрэбны, эканамічна выгадна. Значыцца, прамысловым прадпрыемствам трэба перабудаваць сваю работу ў бок праўлення задавальнення пошты калгасоў. Відань, ёсць неабходнасць дэталёва прадумаць пытанне алты працы механізатараў, каб яны не зніжыліся ў сувязі з рэарганізацыяй МТС. Паўна ў эканамічна слабых калгасе даведзецца ўстанавіць гарантыйную аплату, якая была б не ніжэй аплаты, што існавала ў МТС. Трэба, каб рамонтна-тэхнічныя станцыі былі забяспечаны кваліфікаванымі кадрамі і добрым абсталяваннем, інакш якасць рамонту будзе нізкая.

Тэхніка патрабуе стараннага, кваліфікаванага догляду. У раёне ўжо плер прамаюцца меры, каб у калгасе былі павеці для захоўвання машын, рамонтныя майстэрні.

На новым этапе развіцця калгаснага ладу значна ўзрастае арганізатарская роля райкомаў партыі і асабліва калгасных партыйных арганізацый. Іх абавязак узначальваць рух прадуцтва калгаснай вёскі за далейшы ўздым сельскай гаспадаркі.

Абмеркаванне тэзісаў дэкада М. С. Хрушчова праходзіць у абстаноўцы вялікай працоўнай і палітычнай актыўнасці. Калгаснікі сельгасарцелі «Пралетарскія рэспублікі» перагледзелі свае раней прынятыя абавязанствы і вырашылі ў сіллетнім годзе, маючы ўласную тэхніку, значна павялічыць валовы збор збожжа, а да разы больш, чым летас, атрымаць малака і мяса, падвоіць грашовыя прыбыткі. Новыя павышаныя абавязанствы ўзялі калгасы «Рэвалюцыя», «18 партызан» і інш.

Лепшыя выкарыстанне тэхнікі і зямельных угоддзяў у выніку рэарганізацыі МТС прывядзе да павышэння прадукцыйнасці працы, зніжэння выдаткаў на вытворчасць сельскагаспадарчай прадукцыі. А гэта дасць магчымасць калгасам узяць сваю эканоміку, выдзеліць больш сродкаў на культурныя патрэбы, пабудавачь новыя добрыя клубы, папоўніць кнігамі бібліятэкі, набываць усё неабходнае для гурткаў мастацкай самадзейнасці.

М. БАТУРЭВІЧ,
першы сакратар Быхаўскага райкома партыі.

Выгада калгасу

Нам калгаснікі вельмі прыхільна сустраці пастанову лютаўскага Пленума ЦК КПСС і тэзісамі дэкада таварыша М. С. Хрушчова.

Намечаныя Пленумам ЦК КПСС мерапрыемствы па рэарганізацыі МТС і далейшым развіццё калгаснага ладу будуць савезнічаць новаму ўздыму сельскай гаспадаркі, — у адзін голас заўважваюць хлэбаробы.

Наш калгас ператварыўся за апошнія гады ў буйную гаспадарку. Збожжавых мы збіраем у сярэднім амаль па 12 цэнтнераў з гектара, ад кожнай каровы надалі па 2 323 кілаграмы малака.

Але нашы поспехі былі б куды большымі, каб Караліцкая МТС прадавала больш рацыянальна. Часта ў патроні за колькасцю гектараў мялжэка ворыва трактарысты ў першую чаргу выконвалі больш выгадныя для іх і МТС работы. І вось, бывала, трактарыст зачытваў культуры і кружыць на полі, наганяе гектары. А пахлеш яны і сеець, дык гаручага не мае, а то што-небудзь паламалася. Але ж нічога не скажаць, бо трактарысты не калгасныя.

Скажам трактарысту выправіць брак, а ён і вухам не ведае. І каб пераарбавіць, трэба выкаліваць глаўнога агранома МТС. Шукаем яго, шукаем, нарэшце махнем рукой, ды і прымеш нікуды не вартую работу. А колькі было розных непаразуменняў. Запатрабуе брыгадзёр высакажаснай работы ад трактарыста, а той без дазволу праўлення калгаса перадае ў ін-

шую брыгаду, дзе «начальства» менш падрабавальнае. Механізатары не былі падрабаваны калгасу, таму прыходзіла з імі літаральна ваяваць за такую расстаноўку машын, якая патрэбна калгасу, а не выгадна трактарыстам. Знаходзіліся і такія механізатары, якія заўважалі: «Мы вам не падпарадкоўваемся», — і рабілі па-свойму.

Даводзіла да злачыства. Вядома, напрыклад, што дубін зворачаць найхейш у першы ўтворны бабёр. Нам у мінулым годзе трактарысты МТС заавралі дубіны задоўга да бутанізацыі, нахлешы тым сабым вялікія страты калгасу, а сабе набылі патрэбную колькасць гектараў.

Як вядома, трактарыстам менш плацілі за сенакашонне і за міжракоўную апрацоўку цукровых буркоў. І вось настаяць час сенакосы. Лугоў у нас 623 гектары: ёсць яе разгарнуцца сенаборачнай тэхнікі! Ды прышлося сена ўбраць косамі, бо трактарысты не прыехалі. Не прыехалі яны і на апрацоўку цукровых буркоў, кукурузы, хоць трактары ў гэты час працывалі.

Мы падлічылі, што адзін трактар «ДТ-54», які быў накіраваны ў наш калгас Караліцкай МТС, можа кружыць год ваццё угнаенні. Але МТС нам гэтага рабіць не дазваляла.

Сканцэнтраванне тэхнікі ў руках аднаго гаспадары дазваляць лепш вёсці справу, больш рацыянальна выкарыстоўваць тэхніку.

М. ХЛОПКА,
сакратар партыйнай арганізацыі калгаса «Зара камунізма» Караліцкага раёна.

Сустрэчы з юнымі чытачамі

У час вясняных канікул, з 23 сакавіка, па ўсёму Савецкаму Саюзу праходзіць тыдзень дзіцячай кнігі. П'есы, прэзакі, драматыгі сустракаюцца са сваімі юнымі чытачамі.

Адкрыццё тыдня дзіцячай кнігі была прысвечана сустрэча беларускіх пісьменнікаў з пісьмерамі і школьнікамі Мінска, якая адбылася ў гледацкай зале Палаца культуры прафсаюзаў. Сустрэчу адкрыў уступным словам Аляксей Якімовіч. З чытаннем сваіх твораў выступілі Мікола Аўрамчык, Эдзі Агнявіч, Павел Кавалёў, Ядвіга Бяганская, Сяргей Грахоўскі, Аляксандр Міронаў, Юрый Вагунювіч.

25 красавіка ў Мінску адбыліся яшчэ дзве сустрэчы беларускіх пісьменнікаў з юнымі чытачамі: у клубе фабрыкі імя Калініна выступілі са сваімі творамі Станіслаў Шушчэвіч, Ядзім Саложкі, Іван Сіпуноў, Ядвіга Бяганская і Валентын Тарас; у клубе імя Вялянцкага чытачы дзіцячай бібліятэкі Ленінскага раёна і вучні 42 школы сустрачаліся з Паўлам Кавалевым, Міколам Аўрамчыкам, Эдзі Агнявіч, Ніламан Пленічам, Будаўнікам Лёс і Юрыем Вагунювічам.

Для сустрэчы са школьнікамі Баранавіч выязджалі Ілья Брыль, Антон Валевіч, Рыгор Няхай і Сцяпан Гаўрусёў.

У дні школьных канікул беларускія пісьменнікі Уладзімір Корбан, Анатоль Ва-

дзімір Тарас Хадкевіч, Сцяпан Александровіч, Анатоль Астроўка, Пятро Рувец, Міхась Калачынскі, Сяргей Грахоўскі, Пятро Прыходзька, Пятрось Макал, Міхалай Гарудэў і іншыя сустрачаюцца з пісьмерамі і школьнікамі ў клубах аўтавада, трактарнага заводу, у Мінскім Доме афіцэраў і Палацы культуры прафсаюзаў. Брыгады пісьменнікаў выдуць для сустрэчы ў дамы пісьмерам і дзіцячыя бібліятэкі ў Лагойск і Смалявічы.

У Оршы і Віцебску на ранішніх дзіцячых літаратурных выступілі Артур Вольскі, Ніна Тарас, Навум Кісель, Уладзімір Караткевіч, у Брэсце — Сцяпан Гаўрусёў, Ілья Кляз, Мікола Хведаровіч, Аляксандр Алевчкі.

Пісьменнікі Беларусі з вялікай ахвотай адгукуліся на правядзенне тыдня дзіцячай кнігі. Але трэба сказаць, ктыгандаўныя арганізацыі дрэнна падрыхтаваліся да гэтага важнага мерапрыемства. Ні ў Палацы культуры прафсаюзаў, ні ў клубах імя Дзяржынскага і фабрыкі імя Калініна ніяк не змаглі арганізаваць продаж дзіцячых літаратур. Патрэбна, каб у астатнія канікулярныя дні на сустрэчах пісьменнікаў са сваімі юнымі чытачамі былі арганізаваны кіёскі з кнігамі для юнацтва, каб пісьмерам і школьнікі маглі набыць цікавую добрую кнігу і атрымаць аўтограф ад аўтара.

Гарача падтрымка

На адкрытым партыйным сходзе, які адбыўся ўчора ў клубе СП БССР, беларускія пісьменнікі абмеркавалі тэзісы дэкада тав. М. С. Хрушчова «Аб далейшым развіццё калгаснага ладу і рэарганізацыі машына-трактарных станцыяў».

Дэкада зрабіў П. Кавалёў. Затым выступілі Р. Няхай, У. Краўчанка, М. Палладзіч і Т. Хадкевіч.

Сход гарача адорыў і адзінадушна падтрымаў пастанову лютаўскага Пленума ЦК КПСС і тэзісамі дэкада тав. М. С. Хрушчова, заклікаў усіх пісьменнікаў актыўна ўдзельнічаць у гэтым дзейнас

3 запісныя ніжкі пісьменніка

Жыццё патрабуе

А. МІРОНАУ.

Нішто не парадзіцца, не стварэцца, не ўзнікае само па сабе. Усе, чым мы сталі багатыя за сорак год Савецкай улады, створана толькі нашым народам і толькі пад кіраўніцтвам геніяльнай Камуністычнай партыі, без якой дамога і садзеяння зноўку. Наадварот: зноўку, г. зн. з камуністычных краін, на прыклад фэйх свяхі сарака год мы атрымалі не дапамогу, не дабражыцельнае спачуванне, а бо таліны, ануляваныя пераходны, або нічым не прыкрытыя, злыяны ўдары жорсткіх і магутных ворагаў. Так было ў першы паслярэвалюцыйны год: інтэрвенты чатырнаццаці дзяржаў Антанты; так было ў гады першых нашых пачыткаў, калі любілі вавувае, любілі пачынаць свецкіх людзей сустракаць злымым удзеяннем уся капіталістычнага прэса; так было і ў гады Вялікай Айчыннай вайны, калі мы, фактычна адзіны на адзін, супрацьстаялі жудаснай гітлераўскай вайскавай машыне і не толькі выстаялі ў барацьбе з ёй, але і змагалі гэтую машыну, знішчылі яе дашчэнту.

Так працягвалася і цяпер, у пасляваенныя гады — у гады самаадданы і напружанай барацьбы прарэспублікававацца планетай за мір ва ўсім свеце. Бо самымі першымі і самымі непакінутымі ў ралі барацьбы за мір выступаюць імяна мы, людзі краіны Саветаў.

Каб перамагчы, адной толькі рашучасці і адвагі, відама, мала. Не ў шэсці, а ў большай ступені патрэбна для гэтага сіла. Мы ведаем, як стварэцца такая сіла, што жыццё нашым рашучасці і нашаму адвагу. Пад кіраўніцтвам партыі мы самі дзейнічаем і год за годам стварым яе. Деша за ўсё аб гэтым можа сведчыць прыклад нашай Беларускай рэспублікі: за чатыры апошнія гады — з 1953 па 1957 — вытворчасць сталі ўзрасла ў БССР у 8,7 разы, пракату — амаль у 2 разы, трактараў — у некалькі разоў, аўтамабільна — амаль у 2 разы, металургічных сталёў — у 1,7 разоў, тканінаў і шваўных тканін — у 1,3 разоў, цукру — у 1,6 разоў. А да Вялікага Кастрычніка на ўсёй тэрыторыі пераходнай Беларусі не выпускалася і не выраблялася ні аднаго кілаграма сталі і пракату, ні аднаго трактара і аўтамабіля, ні метра шэфкі і ні грама цукру!

Нябачны і нечуваны ў адной капіталістычнай краіне росквіт індустрыяльнай магутнасці — гэта і ёсць таа сіла, якая дае нам непакінутую ўпэўненасць у нашым заўтрашнім дні, у тым, што мы паспяхова і да канца пабудзем будучае свабоднае вываляеных працоўных — камунізм.

Дзеся гэтага шчасця ішлі на барацьбу ў разруху ўдзельнікі штурму Зімята і разгрому Данніка, Юдзена і Калчака. Дзеся яго героі Вялікай Айчыннай вайны — салдаты і афіцеры — пасля дэмабілізацыі з радыё Савецкай Арміі сталі вайсковымі мулярамі і тэхнічнымі, сталеварамі і токарары. У іх яго сёння, закончыўшы дзесяцігодку, тысячы свецкіх вынаш і злучаць суды на цапну, на новабудовы Запалар'я і Сародня Азіі, ідуць у калгасы, на заводы і фабрыкі краіны.

Праца ў нашай краіне, з самых першых дзён існавання яе, стала справай гонару, справай славы, справай доблесці і героізму для мільянаў простых людзей. Праца дзеля магутнасці Радзімы і дзеля будучы ўсяго народа стала нашай самай дэша і самай высокароднай традыцыяй. Восе чаму ў дзень выбараў у Варшавы Савет СССР савецкія людзі з аднолькавым энтузіязмам таласвалі да лепшых сямноў і дачок працоўнага народа, не аддаючы перавагі ні прадстаўніку маладага пакалення рабочага класа Беларусі — Івану Мікалаевічу Сцену, ні ўзбешанаму сівізнай праслаўленаму вучонаму Антону Нікіфаравічу Себчанку. І той і другі — выхаваны Камуністычнай партыі, людзі працы. А толькі людзі працы і могуць стаяць ля стэрна дзяржаўнай улады краіны Саветаў.

Напісанне твораў аб рабочым класе — самая надзейная задача беларускай літаратуры. Чытачу добра вядома аповесці В. Лыовай, А. Булакоўскага, І. Грамовіча, М. Паслядоўца, роман У. Карпава, аповяды Я. Васільева. Але многія з гэтага твораў напісаны ўжо даўно, а пра сённяшнія дні жыцця рабочага класа беларускай пісьменнікі пішуць мала. У нас не хапае кніг аб наватарах вытворчасці, аб лепшых людзях нашых фабрык і заводаў, аб іх думках і спадваннях, а галоўнае — аб самаадданы стваральнай працы рабочага класа рэспублікі. Гэтая тема працягвае заставацца для нашых празаікаў і паэтаў амаль някранутай цайноў.

І чым хутчэй і глыбей пачнем мы распрацоўваць гэтую цайноў, тым большую карысць прынесем сваімі творами і нашай партыі, і ўсяму савецкаму народу. Бо няма большага гонару для пісьменніка — беларуса, чым стварэнне хваляючых і высокамастацкіх твораў літаратуры, у якіх ва ўсёй сваёй велічы паўстаў перад чытачамі ўсяго Савецкага Саюза працэнт сталеў ішч маладага, але ўжо воліцанага, загартаванага, разумага і глыбока таленавітага рабочага класа рэспублікі. А такіх твораў, як вядома, у нашай літаратуры ішч вельмі мала.

Між тым, само жыццё, сама штодзённая рэчаіснасць падказвае нам імяна такіх тэм. Па прыкладзе дзеці дзіка не троба — возьмем хопь бы Мінскі аўтамабільны завод.

Ён пабудаваны на нашых вачах, не без некагара намага ўдзелу: бо многія з нас пісалі і нарысы, і вершы, і нават аповяды аб аўтазаводах. Але пісалі і рэда, і ад выкладу да выкладу: там, калі аб матэрыялах патрэбны быў газетце, часопісу, або патрабавалася падкрэсліць, што «і мне не чужая рабочая тема». А восе разумага, паўнацэннага, тамбокага твора аб аўтазаводе не напісаў ні адзін з нас. Ці не таму, што бачым мы на заводзе таксама ад выкладу да выкладу, па заданню рэдакцыі, па раптоўным «спатхненню», а не так, як павінен пісьменнік жыць сваёй тэмай, як абавязаны дацца з героямі будучага свайго твора? Так, імяна таму: як і «спушчай» жыццё па газетных паведамленнях, па справаздачках і зводках, як іх гутары са сталеварам або вавалем у час яго кароткага перакурку, усё роўна не створыш нічога

лепшага, апроч павярхоўнага нарыса або беглай замаляўкі...
Восе чаму жыццё аўтазаводаў, іх працоўныя справы як былі, так да гэтага часу і застаюцца для нас не толькі не ўзнатай, але і не закранутай нашым пером даліной. А якое гэта дуднонае, якое яркае і шматграннае жыццё!
... І біру благод, перагортваю старонкі яго. Прозішчы, выказаныя людзей, асобныя лічы і паказчыкі — між іншым, пануль гэта толькі для нарыса...

Ледзь не самымі першымі ў Мінску аўтазаводны падхалі пачыў дзевяцкага забойшчыка Мікалая Мамай і яго брыгады, якія выступілі ініцыятарамі сацыялістычнага спарбінства за перавыкананне зменных норм штодзённа кожным рабочым. У кожным цэху, на кожным вытворчым участку. Партыйная і прафсаюзная арганізацыя падтрымалі пачыў рабочых, узпачалі яго. А ў выніку ў цэху ішч на прыкладу Мамай сталі працаваць сотні рабочых, у тым ліку Бондар, Кубека, Балодзі, Казымі і многія-многія іншыя, якія сістэматычна, з дня на дзень выконваюць свае зменныя заданні. Гэта дзевяцка цэху пакаччыць з прастомі, з непаладкамі, якія раней часта парувалі рытм вытворчасці, стварыць запасы, або, як іх называюць, «задзелья» найбольш прадзельных дэталаў, што ў сваю чаргу прыязна да далішняй рытмічнасці ў рабоце ўсяго цэха.

Тое ж самае ў кавальска-рысорным цэху, калектыў якога, дарчы, амаль наўгода назад перайшоў на самаізданні рабочага дзень. Перайшоў без павелічання ліку працоўных і без зніжэння да вытворчасці, не толькі не знізіўшы, але наадварот — павысіўшы выпуск таварнай прадукцыі і прадукцыйнасці працы пры адназначным зніжэнні сабекошту прадукцыі на 0,9 працента ніжэй заплаванай нормы.

У сёлетнім годзе перад аўтазаводнікам стаяць вельмі адзіна і цяжкае задача: зны навіны значна павялічыў выпуск 25-тонных самавалаў, якія вельмі неабходны не толькі на новабудовы нашай краіны, але і карыстаюцца вялікім попытам за яе рубжамі. Паспяхова вырашанне гэтай задачы ў асноўным залежыцца на плечы калектыўво пака пажылых машына. Але адзавачыць за выкананне заданні не адны толькі яны, не меншую адказнасць нясуць і рабочыя іншых, талоўным чынам нарыхтоўных цэху, у тым ліку і кавальска-рысорнага: не дадуць свечасова патрэбнай колькасці паковок, і план выпуску самавалаў будзе сарваным. Узнікне пытанне: як быць, што трэба зрабіць, каб, не робячы капітальных выдаткаў на карэнную рэканструкцыю і абнаўленне абсталявання, не павялічваючы колькасці рабочых, і, галоўнае, ні па сотну долл працента не зніжачы агульнай выпрамаккі, усё ж забяспечыць цэх пажылых машына камплектам усіх неабходных яму паковок? Есць над чым задумачца, пламаца галава! Адміністрацыйнымі мерамі і загадамі тут нічога не даб'ясца. Чкаль, пакуль «нехта» прыдуме «нешта» звышардынарнае, таксама бескарэна: калі б быў чалавек хоць на нескількіх роўню, але і яму не пад сілу вырашыць такую задачу з тысячамі невядомых выкладкоў.

А пад сілу яна аказалася толькі тады, калі за вырашэнне гэтай задачы агульным намаганнем ўзяліся ўсе без выключэння рабочыя, майстры, тэхнікі, інжынеры і дапаможныя рабочыя кавальска-рысорнага цэха, усёва калектыўна.

Пачалі гэтую работу, як заўсёды ў такіх выпадках бывае, камуністамі. Сакратар партыйнага бюро Т. Ткачук пагаварыў з кожным з іх, даведася яго думку, і, зноў-такі, кожнаму камуністу даручыў пагаварыць з рабочымі вытворчасці і высвятліць іх думку на сваіх участках работ. Адрэзж па дася гэтага пачаўся аб'ектывны працэнт аб далішняй метадаў, умоў і арганізацыі працы на участках. Сумніцельныя або нерэальныя прапановы адхіляліся адразу ж, але затое слух-

ны, патрэбныя літаральна тут жа ажыццяўляліся.
Удзельнічалі канструкцыі паграваальных печуў у кавальскім працэсе. Набудавалі заспералганіеныя снелкі кала печуў у тэрмічным аддзельні. Без цяжкасцей скарацілі плочку, якую да гэтага часу займалі канторскія паматханні. За копу гэтага вызвалілі месца для складу абразных штампав, дае самыя штампамі размерэвалі тае, што ў любую хвіліну дробы з іх аказываюцца пад рукой. Паступова, аду за другой перавалі са свабоднай коўкі на штампаву больш трыццаці адзінах дэталаў самавала. Спачатку гэта адвалася вельмі цяжка, часамі нават немагчымым, але — нічога, асвоілі, штампуюць, тым самым у некалькі разоў скараціўшы час, што ідзе на выраб дэталаў. Як з кожным днём усё больш і больш паступея цпер у цех цяжкіх машына, у такі каштоўны і неабходны гэтаму цэху «задзелья».

Больш таго; цяпер у кавальска-рысорным думавы і працуець ужо над тым, каб яшчэ ў гэтым годзе перавесці са свабоднай коўкі на штампаву кала дванаціць тэм дэталаў, якія да гэтага часу не штампаваліся нідзе, ніколі і нікілі!

Ці можна пасля гэтага сумнявацца, што навалі і гермісты аўтамабільнага не справаца з надзвычай адзінага задачай, якая стаяць перад калектывам іх цэха? Справаца, яшчэ як, абавязкова справаца! А восе ці будучы напісаны аповяданні або аповесці аб гэтым і аб многім-многім іншым, надзвычайным і выдатным і ў рабоце і ў жыцці мінскіх аўтамабільнабудавальнікоў... Пагадзім, час паказае.

Я кажу не пра абстрактны час, не пра час «наогула», а пра той кароткі адрэзак часу, які застаецца да 1 студзеня 1959 года, калі сповніцца сорак год з дня ўтварэння Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі. Увесь беларускі народ ужо цяпер дзейна і энэргічна рыхтуецца да гэтага адназначнага гэтаму выдатнаму дату ў саваўнай гісторыі свай дзяржавы. У будаўніцтве, прамысловасці і на транспарце рэспублікі разгортваюцца найшарэйшае сацыялістычнае спарбінства ў гонар 40-годдзя БССР, ініцыятарамі якога, як і ў многіх іншых выпадках, зноў-такі выступілі мінскія аўтазаводнікі. Што ж, яны заваявалі ганаровае права на такую ініцыятыву: Мінскі аўтамабільны дэтэрмінава выкаваў вытворчы план мінулага, 1957 года, даў краіне на дзсяткі мільянаў рублёў звышпланавы прадукцыі, асноўную сярэньную вытворчасць аўтамабільна павышанай прадукцыі «МАЗ-502», выпусціў вопытныя ўзоры аднавосных самавалаў «МАЗ-529» і саркатывных самавалаў «МАЗ-530». І ўсё гэта — за адзін толькі мінулы год!

Таму няма нічога гіпербалічнага ў тых сапраўды гранічных абавязавальствах, якія ўзялі на себе аўтамабільнабудавальнікі ў перадзавочным спарбінстве. Для выканання гэтых абавязавальстваў у іх ёсць усё і яснае мэта, і большыя размах, і набагацейшы вопыт, і вялікая сіла.

Не пачынаць вопыту калектывам і іншых прадпрыемстваў — усё без выключэння прадпрыемстваў, якія працуюць цяпер на беларускай зямлі. А мэта рабочага класа рэспублікі — адна, непадзельная з мэтаў усяго савецкага народа: будаўніцтва камунізму. Восе чаму не даводзіцца сумнявацца ў тым, што пераважнае спарбінства, якое пачалі мінскія аўтазаводнікі, ужо ў самым бліжэйшым дні шырока вяснова пагодкай раздзельна па ўсёх бач выключэння і вялікіх і малых фабрыках і заводах, новабудовых і транспарце кніпечуаў Савецкай Беларусі.

Які ж удзел мы, пісьменнікі, прымем у гэтым працоўным, творчым перадзавочным спарбінстве? Якімі творами аб галоўным амагары за ўсенароднае шчасце — аб рабочым класе парадзем мы ў дні сята чытачоў нашай рэспублікі?

У пачатку красавіка адбудзецца чарговы пленум праўлення Саюза пісьменнікаў БССР. Мне думецца, што на гэтым пленуме і павіна адыцца шчырае гаворка і аб стварэнні такіх твораў, аб нашым абавязку перад беларусым народам і рабочым класам рэспублікі.

У ГОНАР ДРУЖБЫ

У гэты дні па ўсёй нашай краіне праходзяць вечары, прысвечаныя 39-й гадыня абавіжэння Савецкай Савецкай Рэспублікі і 13-й гадыня вывалення Вяшай Савецкай Арміяй ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Савецкія людзі выказваюць гарачае пачуццё да венгерскага народа, сардэчным поваданні ў яго мірнай стваральнай працы, у будоўніцтве сацыялістычнага грамадства.
На прапрыемствах беларускіх сталіц, у сарадох і дэсках нашай рэспублікі, і Беларуска-венгерскае культурнае сувязі з заронцай таксама абавязаныя вечары савецка-венгерскай дружбы, праводзяцца гутаркі, прысвечаныя зноўнальным дотам у жыцці венгерскага народа.
У Мінску, у Беларуска-венгерскай дружнай таварыства выдана кнігу венгерскага апаляданага і перакладзе на беларускую мову.
Сёння мы дружым вершы класіка венгерскай літаратуры Шандора Петэфі і аповяды венгерскага паэта XIX стагоддзя Мікаэ Томпа ў перакладзе на беларускую мову.

Шандор ПЕТЭФІ

Разваліны карчмы

Прастор цудоўны даў нізавой,
Мой стэп, у гэтых краях — ты лепшы мой!
У горах — верх і ніз, за пікам пік,
Ізвеш б'е вех, як на старонках кніг.
А ў стэпе — яснасць прастая сама,
Нібыта змест усюкратыкі пісьма.
Дзе ўсё адрэз прад вачмі — чытаць і шчырасць чалавечую вітай!
Шкада, што я нежыў тады,
А не жыў тут, — не жыў у аўдэ, у Араві босарыяні бегуці.
Я вольна ў стэпе, у яго гудышы,
А воля — гэта бог май думш!
Ды і жыў у толькі для таго,
Каб смерць прыняць за бога за майго — і збэка ў скажу «бывай» гадам.
Калі ўсю кроў за волю ў аддам.
Што ж думкі зморыць? Адкуль яны?
Ах, восі! — разваліны здала відым.
Разваліны чаго? Палаца ці двара?
Якая рэзніца! Усё мішура!
Што замак, што карма — усё трухой Пакрыецца, як ступіць час нагой.
Не ўстоіць пад пятой яго нагі Ні гмахі, ні граніты берагі.
Карчма... Абломкі сумныя цагалі...
Ныл, залусценне з даўняў ты часіні.
У дні, калі наш край не знаў трыгоў,
Да ўлады туркаў, б'юў тут гаралок.
(О Венгрыя, тых не злічыць коў,
Што на табе былі за час вікоў!)
Слалі туркі гаралок дата,
Алія царства агонь перажыла.
Ды смерці полых, што навокал б'юў,
Яе, як паказалішы падкаў,
Усё ніжэй зніжаў яе карні.
Пакуў шарка не гримучы ўніз.
З не абломку, там, дзе быў аўтар,
Зрабў сабе прыстайны карчмар.
Карчма з царквы... Грэх! Я б не сказаў.
Карчма з іржавой паройню маюць праў,
Мы дух і плаць, стварыў так нас

Прымемны богу можна быць ва ўсім,
А чыстых сэрцам між п'яных усё ж
Я бачыў болей, чым сярод сватош.
Далай час... Тут, у карчме, штодня
Калісьці павалава мітусіна.
Я ў думках у той час пералячу
І ўсіх гасцей карчмы пералячу.
Восе пан-над калікам благага снх.
Восе жулікі і атаман між іх.
Восе з акуларамі гандалар-ўраў,
Восе меднік-серб з таварам ля дзвярэй.
А там студэнт, што ў свой вярнуць і краў,
З прыгожым карчмаркай п'е такай.
Нарука — што? Забўў не даюць!
Ен адбываецца, ён п'е віно.
А муж? Дзе муж? Не спузайць іх стары —
Храпе на сене, хоць усё бары.
Ен спіць ішоў, цяпер ужо ў зямлі.
І тыя з ім, што быў вост тут вятлі.
І жонка-ягалака, і грамачей,
І поўная гасіняная гасцей.
Яны — тухло, і гэты ж аёс спаціць
І тыя сены, што прымалі іх.
Быў век цяжкі у гэце карчмы,
Яна старэла, як усё дамы.
Бы хустку з залатых карчмаркі кос,
Страху з не алінойчы вецер знёс.
Яна стагнала перад ветрам злым
І дужацца паспрабавала з ім.
Ды ўсё праішоў, усё даўно праішоў,
Які быццам тут нічога не было.
І кожны толькі ўсё шчы трычыць,
Як бы аб нейкай літасці крэмчыць.
Засыпаю склеп, у студні ціна, меля,
Застаўся гордым толькі журавель,
Галазубы і неба — і на ім арол
Салішы і арыя — вышчыль бязмежных
Салішы арыя — вышчыль бязмежных
смы —
І думам аб аёс дзён, часіні,
Палае неба, рэпаецца шыяк,
Пыл вєкавечны на маіх нагах,
А прад вачмі загляданая ў снх
Фатамаргана, марыва пустыня.

Супраць каралёў

Вядома: жапанчукам усё забавна...
Народы ж дзешчэй усё былі таксама...
Іх вядзі кароны, жызды, троны,
Як ты палі, што кудыне мама.
І дурна пазьмучь і вядучы да трона.
Восі і каралі! На галава — карона!
Восе каралеўства! Восе вышчыль ўладі!
Як кружачы галаву нілі! Задзецца,
Бы каралі на самай справе вєраць.
Што богам гэты іхні трон дасца,
Ох і дзікі! Не разумеець справы.
Што каралі ўсе — цапкі ля забавы!
Свет пасталеў, паразуміў нарэшце.
Мужыччыне не ля цапак, не ля гуды!
Гэй, каралі, далаў з пурпурных крєслаў!

І не чакайце, каб мы вас сапхнулі
З тых крєслаў б'е галоў, калі паўстанем.
А мы паўстанем! Жартаваць не станем!
Так будзе! Меч, што з плеч Улі-Капета
Знёс галаву ў Парыжы ў дзень гарачы.
Ен ці не першая маланка гроных
Тых навальніч, якія і прабуаць
Над кожным дахам царственага дома?
Не першы трукат гэтыя я гнома!
Зямля наўсёжжэ сумнаўнай стане чашай,
А каралі ўсё ў ёй зьвярнімы будучы,
І будзем мы з суровай асадолаў.
Слаць кулі ў каралёў на ўсёку ляду
І іх крэмчэй пісьчы ажно пад мхараў!
«Свет — не дзіця! Ен муж дарослы зараў!»

Мікай ТОМПА

Птушка гаворыць сваім птушанятам

Што вы, дзеці, сумныя такія,
Шта не паказываеце ні ўвясць?
Ці не любіце снелкі песьні тая,
Што сплалі хорам мы калісьці?
Кілі пчасіе не вярнуць ніколі!
І не час для песьні старымі,
Запываіце песьні сумныя долі,
Запываіце ўсе, мае сымні!

Вєсялялі волны наш народ,
Так спываіце, каб спывала лісьце,
Кіліце ўсё шчаслівыя дзень прыході
Снелу палыцьца — гай восе гэты скоры
Закрасуе кветкамі ясны.
Каб дзятчынам стала наша гора,
Запываіце ўсе, мае сымні!
Восе гняздо, дзе ўсіх я вас расціла,
Саравала пад сваім крылом.
Хоць цяпер акрєпла ваша сіла —
Спачываць вяртаецца ў свой дом.
І я громы гримучы у блакіце.
У прастор далёкай стараны
З краю роднага вы не лісьце.
Будзьце дома ўсе, мае сымні!
Пераклаў Кастусь Кірэнка.

Запозненае, але прыемнае знаёмства

Па-рознаму складваюцца творчы дэс кожнага пісьменніка. Іны заўваляе аб сабе адразу «стобуйта» кнігай. Другі ж дэсва паволь, і яго творы, паракіданы па часопісах, так і застаюцца доўгі час неўзвядзенымі. Жыццё Алеся Пальчэўскага складалася так, што толькі праз трыццаці з лішнім год пасля першай пробы пра ён прадставіў чытачу ва ўсім аб'ёме сваіх творчых адбавіткаў. А між тым яшчэ ў канцы 30-х гадоў на старонках часопісаў «Маладая» і «Малады араты» яго творы з'яўляліся заволі часта.

Алім з першых твораў, якія ўвабілі ў кнігу «Родныя бєрагі», з'яўляюцца аповяданне «Перакожа» (1927). У ім прыкметна творчае населеданне колгасцкіх традыцыяў, і гэта ледь надставу гаварыць аб першых праблємах сапраўднага таленту. Ужо гэтае аповяданне сведчыла, што ў літаратуру пошшоў ішч аздава дэ раздыв з тоўкай нарыцальнасцю і сваімі творчымі сімпатыямі. Добрае велінае пісьменнікам сыянаскага побыту дазволіла яму вельмі шчыльна, але разам з тым яркімі соодамі паказаць тыповыя ў характарах двух антыпады — сумалеаага Гарасіма і махларэ Ахціна, «які гуляў на чужо».

Прав бытары малюнак сярочак двух суседзяў, чые шчыны на сеначні пубах, аўтар выдэлае ўзаснічкія тыпідні, што павіталі ва ўбєсы спратэку і з вялікім сэрдымам саступалі месца новым, сацыялістычным асносінам. «А як жа далей будзе? Як Гарасімавы да Ахцінавы дэпні пацельны між сабою і без таго пуккі шчурчкі?» — гэтае пытанне, якое аддае сам сабе стары Петэў, усё часцей пачынала трывожыць сьлава у час пошухаў но-

вых шляхоў жыцця. Гэтай добрай трывогай і поўніцца аповяданне.
А Пальчэўскі, усвєдмляючы прыналежна аповяданнае як явавога жанра, імкнєцца агуляцца на найбольш вялікім палэў ў жыцці народа. Варацьба за прыход сацыялістычнай рэвалюцыі, адстойванне іх заваў у гады грамадзянскай вайны, будаўніцтва новага жыцця на вєсцы, імкнєніі працоўных Заходняй Беларусі да ўз'ядання ў адзіную Савецкую дзяржаву, змаганне за свабоду і незалежнасць свай радзімы ў гады Вялікай Айчыннай вайны, удзельнае населеданне жыцця — восе тэмы магістральнае тэмы нашай літаратуры, да якіх не застаўся аб'яваклым і А. Пальчэўскі, ідэлядчы да тае, што пісьменніку даводзілася змацца творчай дэяльнасцю з вялікімі перапыткамі. Яго асавадніцкі наоубенны пчыраў любоўю да савецкай Радзімы, непакіснай верай у сілаў народа, які перадолеў усє малым і вялікім пачогу, што трапілася на яго шляху ўперат.

Радзіма савецкія працўнікі з'яўляюцца героямі аповяданняў А. Пальчэўскага. Патэматызм і любь да працы пісьменнік паказвае як нешта звычайнае, без чаго нямеліся жыццё. У працы, у дружбе і каханні, у воіскім пошыву раскрынае ён светлае маральнае аблічча свайх герояў — восеб'ітаў тыповых рыс простага савецкага чалавека.
Мы часам шукаем правы герайзму, выкарадрства, сумнасьці і выключных абставаінах, не дазважачы, што яны існуюць побач з намі, выдэляюцца пры самым звычайным акадэмічным, Свєдэсаб'ілаў рысай пісьменніцкага таленту А. Пальчэўскага ярка і з'яўляюцца тое, што ён у звычайным умее адлучаць высокае, прычымноса валяе.

Герой аповядання «Жыццём пры-

цым» — звычайны рахунковы работнік лєстраўнага Галоўбух Андрэй Сідпанавіч у адказ на добрае пажаданне свай сурпадоўніцы Зіны Міронаўны выдэраць дваццаць пяць тысяч рублёў кілае жартам — першую паванну вам, а другую сабе на гапанарыя выдаткі. Заразца тае, што Андрэй Сідпанавіч і сапраўды выдэравае. Вакол пчасіцы галоубуха ўнімаюцца ажыятаць на рабоце, пілуе Андрэй Сідпанавіч за яго неўрэўнаў жарт і жонка. Аліна жа прычлєпаюцца перамагчы і, вярнуўшыся з аччэнасця, «ея дэстаў з прывічэй загоніць ў гэтэту пакувачка і паладзіў на стод Зіне Міронаўны». Восе тут і выдэляюцца зумленасці, маркардэстыя імкнєніы людзей у звычайных абставаінах. Зіна Міронаўна вярнула пакувачку Андрэю Сідпанавічу назад. «Жыццём прычым» — сіслае, дэлянае аповяданне, дзе і характары героў, і аспэродзе, у якім яны дзєйнічаюць, акрэслены окумімі сродамі і разам з тым вырадана.

Поспєх спадарожнічае А. Пальчэўскаму там, калі ён застаецца аданопным у выбары мастацкіх сродаў, калі яму свєчэсва ўзвєліна сьпінчыць сабе і паставіць пропку мастацкай завершанасці характараў і аповяданья ў цэлым. Імяна такімі з'яўляюцца яго «Родныя бєрагі», «Важушок», «Пожык», «Намылка», «Матчына сєрдца». Але ж часам бывае наадварот — аўтар пуускацца ў далёкую перадгсторію свайх героў («Зблїтны рогі») або займацца нудным апісальніцтвам («Шчырасць»). І тады аповяданне адужае толькі лухму чытача і амаль не ўздэянічае на яго пачуці.

М. Горкі не алінойчы раў пісьменнікам скардэца аповяданні, выдэляючы

Больш прасціны і шчырасці

(На канцэрце самадзейных калектываў Беларускага ўніверсітэта)

Многія нашы самадзейныя калектывы значна выраслі ў мастацкіх адносіннях і ўзбагаціліся паўнаціннымі рэпертуарамі. Іны раз ім не сорамна выступіць з адкрытымі канцэртамі на валькіх сценах перад масавым гледачом. Такі канцэрт даў на мінулы тыдні ў клубе імя Дзяржынскага ўдзельнікі мастацкай самадзейнасці Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта.

Універсітэцкія калектывы, асабліва драматычны і харавы, добра вядомыя міжнародна на розных аглядах і публічных выступленнях. Іх доўга дзіць ледзь не дзеньмі ў горадзе. Але неаднаразва ж кажуць: каму многае дадзена, з таго больш і патрабуецца. Вядомыя аб значных творчых магчымасцях і не выяўленыя «сэрэбраныя», якія мае ўніверсітэцкая самадзейнасць, мы вымушаны асабліва строга ацаніць канцэртную праграму, выказаць заўвагі аб якасці нумароў і іх выкананні.

Больш за ўсё радуе гледацкі і разнастайнасць жанраў. У праграме самадзейных артыстаў універсітэта англійскае месца для харавых нумароў, валькіх аўтараў і групавых танцаў. У яе ўключана ігра народнага аркестра, невялікі інструментальны ансамбль і, нарэшце, чытанне вершаў паэту-студэнтам.

Перш-на-перш спынімся на выступленні змешанага хору (мастакі кіраўнік І. Кіленскі). У гэтым калектыве, створаным у акадэмічным плане некалькі год назад, ужо склаўся шэраг вядомых валькіх традыцый, ёсць сваё культурнае выданне. Але калі раней хор больш спяваў а-канеса і паслява працаваў над складанымі творамі (напрыклад, «Зімова дарога» Шабаліна), дык цяпер самадзейныя спевакі чамусці сталі зноў звяртацца да дапамогі партыі, а выкананне партытур без суправаджэння ўжываецца харайстрам у рэдкіх выпад-

ках. З выкананых у канцэрце п'ес несьць толькі дзве — сербская і украінская — прагучалі ў акадэмічна перадачы. І яны пакінулі больш дэталёва і аснова ўражанне, чым творы, якія выконваліся з акампаніентам. Дарчы, вельмі меладыйна і багата рытмічнымі зваротамі польская п'еса «У алешніку» кампазітара Сігешінага магла быць выканана без партыі і нават суправаджэння.

Стройнасць галасоў, чысціня гучання і выразная фразіроўка лішні раз падцвярджаюць, што хор можа і павінен змагацца за авалоданне вышэйшымі валькіма майстэрствам, не аддаючы сваіх ранейшых творчых пазіцый. Але асабліва адзначыць, што ў праграме не было ніводнай нацыянальнай мелодыі. Колькі ў нас ёсць вядомых апрацовак народных песень і арыгінальных твораў беларускіх аўтараў, але ўсе яны засталіся па-за увагай вопытнага дырэктара.

Толькі жаночы валькіны дуэт у складзе студэнткі другога курса ўрадызнага факультэта І. Вітуры і Л. Янкевіч паклапаціліся аб беларускім рэпертуары, выканаўшы ў канцэрце п'есу «Дзе сяброўкі» Ю. Семіянік. Хацелася б адно параіць спявачкам больш удумвацца ў сабе кожнай рэчы, пастаніцца, каб і твар у час спявання не быў «мертвым», залішне «афіцыйным». Але калі ім можна на маладосці дараваць наўвясненасць і скананасць на сцэне, то няўдзячна пагадзіцца з вольнасцю ў спяванні паходных салістка Галіны Шавцінай, якая ў суправаджэнні інструментальнага квартэта спявае лёгкія астражныя песенкі. У тым ліку кубінскую «Песню каханых» з ляманым рытмам і невыразнай мелодыяй. Спявачка адоўжыла аснейнікі «Сяброўкі» расказаў дэжав на сцэне ў такт музыкі. Інструментальны квартэт

складаецца са здольных музыкантаў-аматараў. Хоць і кажа, каб іх намаганні былі накіраваны на прапаганду сапраўднай валькі астражнай музыкі, каб менш было эфектнасці і вычварнасці, а больш — прасціны і шчырасці!

Прывяма было слухаць ігра аркестра народных інструментаў пад кіраўніцтвам М. Лісічкіна. Які народны каларыт і тэмпераментнасць «Полькі» М. Чуркіна, валькіа задушэнасці і светлая напеўная лірыка фантазіі на тэму песні «Карабейнікі», суровая стрыманасць і страўнасць вядомага «Паланеса» Агінеска — усё гэта не магло не хваляваць слухачоў, адоўжана ў іх радасныя паўчці і думкі. Праўда, пры выкананні аркестрам складаных твораў было відаць, што не ўсе музыканты валодаюць высокай тэхнічнай ігра, а дырэктар яшчэ не дабіўся рытмічнай дакладнасці і ансамблевага гучання. Але тое, што робіць аркестр па-за увагай вопытнага дырэктара?

Поспеху канцэрта спрыяе вышэйшэе танцавальнае калектыву (балетмайстар-пастаноўшчык Л. Алексювіч). На ўдзельнае падбору выканаўчы Ю. Семіянік, хацелася б арыгінальна асноваваму выданню хараграфічных нумароў (асабліва беларускай «Полькі з прытулкам», украінскага танца), гэты калектыв можа супернічаць з вядомымі ў рэспубліцы самадзейнымі танцамі і пастаноўшчыня інстытута і працоўнага рэзерва.

Пасля Усебеларускага фестывалю моладзі гэта першы ў Мінску валькі астражы канцэрт самадзейнасці. А такой формай творчых суправадкаў варты было б часцей карыстацца. Міжволі паўстае пытанне аб пампашанні, бо з валькіа п'яжасцю ўніверсітэту ўдалося атрымаць на вечар канцэртную залу клуба імя

Дзяржынскага. А Палац культуры прафсаюзаў, які даў першы быў бы стаць цэнтрам работы з самадзейнасцю і дапамагаць арганізатарам падобных канцэртаў, стаць неж у баку ад гэтай справы. Калі адміністрацыя Палаца просіць прадаставіць тэатральную залу для правядзення абменных канцэртаў, яна згаджаецца толькі на дагаворных пачатках, «заамовачы» за арэндны пампашанні на два валькі грошы. А дзелу культуры Мінскага гарвыканкома треба як мага хутчэй вырашыць гэты пытанне.

Г. ЗАГАРОДНІ.

Аб народных прамысловых рамесных традыцыях

А. ЗАЛЕСКІ, наглядчык гістарычных навук, загадчык сектара этнаграфіі Акадэміі навук БССР.

Прыблізна год назад у адной з мінскіх устаноў я сустраў знаёмага, на якой была светласіяна вязыная кофта з добрай шпэці, з прыгожым аздабленнем у стылі беларускага нацыянальнага арнаменту. Відаць было, што рэч зроблена з валькіма мастацкім густам. Падобнай кофты мне не даводзілася бачыць нават пры прагадзе ўзору на паслядзёжны мастацкага савета Беларусавета, членам якога з'яўляўся ўжо чатыры гады. Я папкіўся пахаджаннем кофты. Аказалася, яна была зроблена ў Маскве з партыі тавараў, прывезенай Кітайскай Народнай Рэспублікай. Надзяваў урадвала і краўца ўвага, якую праявіла кітайскія сабры да нацыянальных густаў і традыцый савецкіх людзей. Разам з тым агарула асумуць не ад таго, што прамысловыя п'яніш рэспублікі яшчэ недастаткова выкарыстоўвае беларускі нацыянальныя традыцыі.

А між тым прамысловыя рамесныя традыцыі Беларусі маюць багатую гісторыю, шчыльна звязаную з народным побытам.

райтпракамбінатах п'янь ганчарны шх, а ахотай захіцеці п'яньбаіцца з яго работай і прадукцыяй. Сустрэліся з майстрам. — Колькі ж рабочых занята ў вашым цэху? — запыталі мя.

І адразу здзіўліліся: чалавек працуе толькі адзін, ніякіх рабочых у майстра няма, яго цэх — гэта маленькая драўляная халупа з адным ганчарным кругам. Майстар гэтага «цэха» вырабляе гаршчыкі. Яны раскручваюцца каласінамі адразу ж, «сгараць». Ганчарны «цэх» Асравецкага райпракамбіната, зраўмелы, ніякім чынам не можа зааваць попыту масавага насаўшчына на гліняны посуд.

Ганчарныя і керамічныя вырабы, лодым дэзіям валькіма — «конікі», «пеўнікі», «ладзкі», настольныя ўпрыгожванні ў выглядзе баранчыха, мядзедзю, вайтла, лодкі для курніа і многае іншае, зараз амаль нідзе не вырабляюцца. Між іншым, наш друк неаднаразова ставіў пытанне аб неабходнасці барацьбы з такімі пачарамі, якімі ўвясняе, але бездарныя дзеля і навадзюць рынкі нашых гарлоў, прапаноўваючы іх пакупніку. Нема нічога дзіўнага ў тым, што ганчарныя і ў цэлым керамічныя прамысловыя Беларусі не ўключаліся яшчэ ў барацьбу за выхаванне здаровых эстэтычных густаў. Бо ня часам не можа вольнасцю каласіна гаршчыка для малака і ўсё гэта існуе ў рэспубліцы, так багатай і традыцыямі і матэрыяламі для паспяховага развіцця гэтай галіны вытворчасці.

А МАЛЬ ва ўсіх буйнейшых музеях Савецкага Саюза і ў раздзі музеях Заходняй Еўропы можна сустрэць п'янь з вытворчай меткай: «В граве Слуцке».

Случчына спрадэку славілася высокім узроўнем сляніскага ткацкага рамесства і да гэтага часу з'яўляецца вядомым раёнам беларускага народнага мастацкага ткацтва. Па самабытнасці сучаснае рамяство слухіх каласінах ткачых можна паставіць у рад з такімі вядомымі з'явамі прыкладнога мастацтва народнаў нашай краіны, як мінская Палеха, развіцця каруці, тэхнікі даваць.

Узорныя ручнікі, абрусі і сурв'яткі, пакрывалы для ложкаў, коўдры, дываны і іншыя вырабы слухіх ткачых вызначаюцца яркай расфарбоўкай, багатым арнаментальным матываў, арыгінальнасцю кампавіцый і сюжэтаў. На Слуцкім бытоўцы ўсё від арнаменту, характэрнаў для Беларусі, — геаметрычны, раслінны, жывальны. Каласінамі Слуцкіны да гэтага часу ахотна займаюцца вырабам мастацкіх тканін у хатніх умовах.

Вельмі дрэнна наладжана вытворчасць мастацкіх ганчарных вырабаў. Гэтай спраў займаюцца толькі энтузіясты ў нізкіх месцах (Інжэнір-Маладзечанскай вобласці, Мір-Гродзенскай вобласці). А як карысна было б раскручваюць па ўсёй тэрыторыі рэспублікі воніт гэтых раёнаў па вытворчасці пудоўных гліняных настольных ваз і гаршчыкаў для кветак, слоўкаў і маслінак, талерак і бутэляў, упрыгожанных мастацкім роспісам.

У Беларусі дрэнна выкарыстоўваюцца вядомыя нацыянальныя традыцыі па вытворчасці мастацкай кафлі. У абласной газеце «Гродзенская праўда» зусім справядліва ставілася пытанне аб дрэнным стане Івагрудскага кафельнага заводу, які ў 1885 г. атрымаў за свае вядомыя вырабы дыплом на Усерасійскай прамысловай выстаўцы. У працэсе бурнага пасляваеннага горадабудаўніцтва Беларусі шырока прымяняюцца керамічна-аблачаваныя п'янькі, але іны ў многіх выпадках яшчэ дужа адстаюць ад таго мастацкага ўзроўню, які даўно дасягнуў народнай творчасцю ў гэтай галіне.

БЕЛАРУСЬ спрадэку славілася таленавітымі майстрамі апрацоўкі дрэва, якія давалі пудоўныя формы рэльефнай і прапаноўваючай разьбы, ікрустаўці. У перадаванай і пасляваеннага гады ў рэспубліцы выраблялася з дрэва арыгінальныя куфэрачкі і шкатулкі, якія можна было сустрэць на выстаўках і ў музеях.

Але вольш што сапраўды парадкаваць — гэта поўная адсутнасць нацыянальнага арнаменту ў мэблі, якая ў рэспубліцы вырабляецца ў валькіх колькасцях для мясцовага выкарыстання і для агульнасаўнага рынку. У рэспубліцы не створана ні аднаго фабрычнага гарнітура, па якому можна было б мець асаблівае беларускае мэбля. Ды што кажаць аб такім гарнітуры, калі ў кабінетах неастрэжкіх і іншых работнікаў можна сустрэць драўляную мэбля, але без густу падабраноў пудоўнаў. Так, напрыклад, у кабінете аднаго з кіраўнікоў упрэжэння драўлянапудоўнай прамысловасці Саўнаргаса Беларускай ССР мы ўбачылі п'яньмы стол, два столікі, крэсла, мяккае крэсла, дзве шафы, побач з імі падабраныя дзверы, гадзіннік і ўпрыгожаны футуры. Гэтыя прадметы былі зроблены добра, але ні адзін з іх не падобны на астражны і падаварот. Калі мы запыталі ў гэтага таварыша, як ён абіраўся выхоўваць добры густ у спажыватэ, калі ў сваім кабінете дапускае здзіўляючы раманшавы мэбля, то ён адказаў: «І пры такой мэблі можна працаваць сто год». У адказе ўна адчулася іскрэнне падкрэслівае сваю сціпласць, але ён зусім не зважываў, што пры валькіх колькасцях драўлянаў мэбля ў яго кабінете памкі на вядомыя аказіліся зусім непераканальнымі. Зэтое з гэтай заўвагі стала зусім ясна, што безгустовнасць у мэбляроўцы кабінета аднаго з кіраўнікоў мэблявай прамысловасці рэспублікі — не выпадковасць.

Нічога сучаснагага мы не пачулі ў адказ на такое пытанне і ад Носбітэў, так сказаў, навуковай думкі ў гэтай галіне, калі наведлі практычна-канструктарскае бюро, якое займаецца раскручваючай новых малдзель мэбля для прамысловых прадпрыемстваў Саўнаргаса. Некалкі архітэктары гэтага бюро маюць вышэйшую адукацыю ў галіне прыкладнога мастацтва. На нашы пытанні аб тым, ці нецья рабля мэбля больш прыгожай, архітэктары пачалі адказваць з запалам, выказваючы думкі, як кажуць, па ўнісон з нашымі. Больш таго, калі мы загаварылі аб нацыянальным беларускім арнаменце, які можна было б увосабоць на шафах, камодах, п'яньмых і іншых столах, калілах, крэслах і г. д. у выглядзе рэльефных, разных, мазаічных

БЕЛАРУСЬ спрадэку славілася таленавітымі майстрамі апрацоўкі дрэва, якія давалі пудоўныя формы рэльефнай і прапаноўваючай разьбы, ікрустаўці. У перадаванай і пасляваеннага гады ў рэспубліцы выраблялася з дрэва арыгінальныя куфэрачкі і шкатулкі, якія можна было сустрэць на выстаўках і ў музеях.

Але вольш што сапраўды парадкаваць — гэта поўная адсутнасць нацыянальнага арнаменту ў мэблі, якая ў рэспубліцы вырабляецца ў валькіх колькасцях для мясцовага выкарыстання і для агульнасаўнага рынку. У рэспубліцы не створана ні аднаго фабрычнага гарнітура, па якому можна было б мець асаблівае беларускае мэбля. Ды што кажаць аб такім гарнітуры, калі ў кабінетах неастрэжкіх і іншых работнікаў можна сустрэць драўляную мэбля, але без густу падабраноў пудоўнаў. Так, напрыклад, у кабінете аднаго з кіраўнікоў упрэжэння драўлянапудоўнай прамысловасці Саўнаргаса Беларускай ССР мы ўбачылі п'яньмы стол, два столікі, крэсла, мяккае крэсла, дзве шафы, побач з імі падабраныя дзверы, гадзіннік і ўпрыгожаны футуры. Гэтыя прадметы былі зроблены добра, але ні адзін з іх не падобны на астражны і падаварот. Калі мы запыталі ў гэтага таварыша, як ён абіраўся выхоўваць добры густ у спажыватэ, калі ў сваім кабінете дапускае здзіўляючы раманшавы мэбля, то ён адказаў: «І пры такой мэблі можна працаваць сто год». У адказе ўна адчулася іскрэнне падкрэслівае сваю сціпласць, але ён зусім не зважываў, што пры валькіх колькасцях драўлянаў мэбля ў яго кабінете памкі на вядомыя аказіліся зусім непераканальнымі. Зэтое з гэтай заўвагі стала зусім ясна, што безгустовнасць у мэбляроўцы кабінета аднаго з кіраўнікоў мэблявай прамысловасці рэспублікі — не выпадковасць.

Дрэнна зааважваюцца нацыянальныя традыцыі беларускай архітэктурнай разьбы ў інершым жыцці каласінаў. Праўда, валькіку страту гэтай віду народнай мастацкай творчасці насаўла апошняя вайна. Аднак у сучасны момант у рэспубліцы можна сустрэць надымаўчых дракарных прыклады захавання такога роду традыцый. Так, напрыклад, у Расонскім раёне Віцебскай вобласці ёсць вёска Вядзіка Астэкі. Брамы і форты, якія выхоўваюць на вуліцу, ганкі дамоў, валькікі воніт і акарыш, фронтоны і канькі — усё гэта тут багата і своеасабліва аформлена. Разам з тым, усё дзвары гэтай вёска — нібы суцэльны агугны экспанат аднаго з працяглых беларускага народнага стылю архітэктурнай разьбы.

Дрэнна зааважваюцца нацыянальныя традыцыі ў сваім мастацкім рамястве шкляду — прадстаўнікі адной са старэйшых галін прамысловасці Беларусі. Высокай мастацкасцю вызначаецца, напрыклад, прадукцыя шклявовага «Нёман» Гродзенскай вобласці.

А ДНАК пры ўсім гэтым развіцці народнага прыкладнага мастацтва ў Беларусі ў сучасны момант мае значныя недахопы. Вельмі мала выкарыстоўваюцца прамысловыя рэспублікі народныя прамысловыя рамесныя традыцыі. У раздзі галін прамысловасці такіх традыцый зусім ігнаруюцца, асабліва ў керамічнай. Беларусь з даўніх часоў мела некалькі шырока вядомых цэнтраў ганчарнай вытворчасці Гліняны посуд ішчэ ў пачатку гэтага стагоддзя экспанавалі на выстаўках у Пецярбургу.

А што ўваўле сабой іявэршына ганчарства ў Беларусі? Висной мінлага года мы наведлі раёны цэнтру Астралея Маладзечанскай вобласці. Давалішчы, што ў

Нічога сучаснагага мы не пачулі ў адказ на такое пытанне і ад Носбітэў, так сказаў, навуковай думкі ў гэтай галіне, калі наведлі практычна-канструктарскае бюро, якое займаецца раскручваючай новых малдзель мэбля для прамысловых прадпрыемстваў Саўнаргаса. Некалкі архітэктары гэтага бюро маюць вышэйшую адукацыю ў галіне прыкладнога мастацтва. На нашы пытанні аб тым, ці нецья рабля мэбля больш прыгожай, архітэктары пачалі адказваць з запалам, выказваючы думкі, як кажуць, па ўнісон з нашымі. Больш таго, калі мы загаварылі аб нацыянальным беларускім арнаменце, які можна было б увосабоць на шафах, камодах, п'яньмых і іншых столах, калілах, крэслах і г. д. у выглядзе рэльефных, разных, мазаічных

АМАЛЬ ва ўсіх буйнейшых музеях Савецкага Саюза і ў раздзі музеях Заходняй Еўропы можна сустрэць п'янь з вытворчай меткай: «В граве Слуцке».

Случчына спрадэку славілася высокім узроўнем сляніскага ткацкага рамесства і да гэтага часу з'яўляецца вядомым раёнам беларускага народнага мастацкага ткацтва. Па самабытнасці сучаснае рамяство слухіх каласінах ткачых можна паставіць у рад з такімі вядомымі з'явамі прыкладнога мастацтва народнаў нашай краіны, як мінская Палеха, развіцця каруці, тэхнікі даваць.

Узорныя ручнікі, абрусі і сурв'яткі, пакрывалы для ложкаў, коўдры, дываны і іншыя вырабы слухіх ткачых вызначаюцца яркай расфарбоўкай, багатым арнаментальным матываў, арыгінальнасцю кампавіцый і сюжэтаў. На Слуцкім бытоўцы ўсё від арнаменту, характэрнаў для Беларусі, — геаметрычны, раслінны, жывальны. Каласінамі Слуцкіны да гэтага часу ахотна займаюцца вырабам мастацкіх тканін у хатніх умовах.

Вельмі дрэнна наладжана вытворчасць мастацкіх ганчарных вырабаў. Гэтай спраў займаюцца толькі энтузіясты ў нізкіх месцах (Інжэнір-Маладзечанскай вобласці, Мір-Гродзенскай вобласці). А як карысна было б раскручваюць па ўсёй тэрыторыі рэспублікі воніт гэтых раёнаў па вытворчасці пудоўных гліняных настольных ваз і гаршчыкаў для кветак, слоўкаў і маслінак, талерак і бутэляў, упрыгожанных мастацкім роспісам.

У Беларусі дрэнна выкарыстоўваюцца вядомыя нацыянальныя традыцыі па вытворчасці мастацкай кафлі. У абласной газеце «Гродзенская праўда» зусім справядліва ставілася пытанне аб дрэнным стане Івагрудскага кафельнага заводу, які ў 1885 г. атрымаў за свае вядомыя вырабы дыплом на Усерасійскай прамысловай выстаўцы. У працэсе бурнага пасляваеннага горадабудаўніцтва Беларусі шырока прымяняюцца керамічна-аблачаваныя п'янькі, але іны ў многіх выпадках яшчэ дужа адстаюць ад таго мастацкага ўзроўню, які даўно дасягнуў народнай творчасцю ў гэтай галіне.

БЕЛАРУСЬ спрадэку славілася таленавітымі майстрамі апрацоўкі дрэва, якія давалі пудоўныя формы рэльефнай і прапаноўваючай разьбы, ікрустаўці. У перадаванай і пасляваеннага гады ў рэспубліцы выраблялася з дрэва арыгінальныя куфэрачкі і шкатулкі, якія можна было сустрэць на выстаўках і ў музеях.

Але вольш што сапраўды парадкаваць — гэта поўная адсутнасць нацыянальнага арнаменту ў мэблі, якая ў рэспубліцы вырабляецца ў валькіх колькасцях для мясцовага выкарыстання і для агульнасаўнага рынку. У рэспубліцы не створана ні аднаго фабрычнага гарнітура, па якому можна было б мець асаблівае беларускае мэбля. Ды што кажаць аб такім гарнітуры, калі ў кабінетах неастрэжкіх і іншых работнікаў можна сустрэць драўляную мэбля, але без густу падабраноў пудоўнаў. Так, напрыклад, у кабінете аднаго з кіраўнікоў упрэжэння драўлянапудоўнай прамысловасці Саўнаргаса Беларускай ССР мы ўбачылі п'яньмы стол, два столікі, крэсла, мяккае крэсла, дзве шафы, побач з імі падабраныя дзверы, гадзіннік і ўпрыгожаны футуры. Гэтыя прадметы былі зроблены добра, але ні адзін з іх не падобны на астражны і падаварот. Калі мы запыталі ў гэтага таварыша, як ён абіраўся выхоўваць добры густ у спажыватэ, калі ў сваім кабінете дапускае здзіўляючы раманшавы мэбля, то ён адказаў: «І пры такой мэблі можна працаваць сто год». У адказе ўна адчулася іскрэнне падкрэслівае сваю сціпласць, але ён зусім не зважываў, што пры валькіх колькасцях драўлянаў мэбля ў яго кабінете памкі на вядомыя аказіліся зусім непераканальнымі. Зэтое з гэтай заўвагі стала зусім ясна, што безгустовнасць у мэбляроўцы кабінета аднаго з кіраўнікоў мэблявай прамысловасці рэспублікі — не выпадковасць.

Толькі жаночы валькіны дуэт у складзе студэнткі другога курса ўрадызнага факультэта І. Вітуры і Л. Янкевіч паклапаціліся аб беларускім рэпертуары, выканаўшы ў канцэрце п'есу «Дзе сяброўкі» Ю. Семіянік. Хацелася б адно параіць спявачкам больш удумвацца ў сабе кожнай рэчы, пастаніцца, каб і твар у час спявання не быў «мертвым», залішне «афіцыйным». Але калі ім можна на маладосці дараваць наўвясненасць і скананасць на сцэне, то няўдзячна пагадзіцца з вольнасцю ў спяванні паходных салістка Галіны Шавцінай, якая ў суправаджэнні інструментальнага квартэта спявае лёгкія астражныя песенкі. У тым ліку кубінскую «Песню каханых» з ляманым рытмам і невыразнай мелодыяй. Спявачка адоўжыла аснейнікі «Сяброўкі» расказаў дэжав на сцэне ў такт музыкі. Інструментальны квартэт

складаецца са здольных музыкантаў-аматараў. Хоць і кажа, каб іх намаганні былі накіраваны на прапаганду сапраўднай валькі астражнай музыкі, каб менш было эфектнасці і вычварнасці, а больш — прасціны і шчырасці!

Прывяма было слухаць ігра аркестра народных інструментаў пад кіраўніцтвам М. Лісічкіна. Які народны каларыт і тэмпераментнасць «Полькі» М. Чуркіна, валькіа задушэнасці і светлая напеўная лірыка фантазіі на тэму песні «Карабейнікі», суровая стрыманасць і страўнасць вядомага «Паланеса» Агінеска — усё гэта не магло не хваляваць слухачоў, адоўжана ў іх радасныя паўчці і думкі. Праўда, пры выкананні аркестрам складаных твораў было відаць, што не ўсе музыканты валодаюць высокай тэхнічнай ігра, а дырэктар яшчэ не дабіўся рытмічнай дакладнасці і ансамблевага гучання. Але тое, што робіць аркестр па-за увагай вопытнага дырэктара?

Поспеху канцэрта спрыяе вышэйшэе танцавальнае калектыву (балетмайстар-пастаноўшчык Л. Алексювіч). На ўдзельнае падбору выканаўчы Ю. Семіянік, хацелася б арыгінальна асноваваму выданню хараграфічных нумароў (асабліва беларускай «Полькі з прытулкам», украінскага танца), гэты калектыв можа супернічаць з вядомымі ў рэспубліцы самадзейнымі танцамі і пастаноўшчыня інстытута і працоўнага рэзерва.

Пасля Усебеларускага фестывалю моладзі гэта першы ў Мінску валькі астражы канцэрт самадзейнасці. А такой формай творчых суправадкаў варты было б часцей карыстацца. Міжволі паўстае пытанне аб пампашанні, бо з валькіа п'яжасцю ўніверсітэту ўдалося атрымаць на вечар канцэртную залу клуба імя

Дзяржынскага. А Палац культуры прафсаюзаў, які даў першы быў бы стаць цэнтрам работы з самадзейнасцю і дапамагаць арганізатарам падобных канцэртаў, стаць неж у баку ад гэтай справы. Калі адміністрацыя Палаца просіць прадаставіць тэатральную залу для правядзення абменных канцэртаў, яна згаджаецца толькі на дагаворных пачатках, «заамовачы» за арэндны пампашанні на два валькі грошы. А дзелу культуры Мінскага гарвыканкома треба як мага хутчэй вырашыць гэты пытанне.

Г. ЗАГАРОДНІ.

Аматыры лялечнага тэатра

Яго прапанову сустраці без асаблівага энтузізму. А некалькіх нават адзіліліся.

— Выбачаеце, Пётр Дамітравіч, — звярнуўся да яго адзін з членаў педагогічнага савета, — усё мы высокацінім вашы таленты як мастака і як педагога, але...

— Вы хочаце сказаць, што кожны можа пампашыцца, і ў дадзеным выпадку гэта адоўжана са мной так? — зірнуўшы на субліска і злад ажураў, сказаў Урублескі.

— Справадлава. Вы не ўлічываеце, што перад вамі дзешчэ ў фізічных дэфектах...

— Аднак срод нашых выхаванцаў намала сапраўдных талентаў, — запярчыў Урублескі, — і многія з іх, прагледзшы фільм, дзе паказвалі лялечны тэатр, жылі ім зацікавіцца.

— Згодзен з вамі, Пётр Дамітравіч, ішы раз влад іх рук выходзіць надзярныя рэчы, але ўвосабоць у лялечныя некія вобразы і развіцця іх — вельмі цяжка...

Уршыне ршыт педагогічны савет вырашыў дапамагчы Урублескаму.

Выхаванец мастацкага педагогічнага вучылішча Урублескі глыбока любіць і разумее

тэатр. Ён шчыра пажадаў, каб выхаванцы школы глухонемых мелі свой, някля лялечны тэатр. Урублескага падтрымалі калегі — Рыгор Маркавіч Гардзікоўскі і Галіна Уладзіміраўна Даманоўская. Была створана першая «група» з найбольш таленавітых навушчыў, гаспаўным чынам членаў групу сумелыя рукі, якім кіраваў Пётр Дамітравіч.

Пачалі з лёгкіх лялек. Галоўкі выліплі з паг-машэ, зрабілі каркасы тулаваў. Дзючмыкі папшылі касцюмы. Але мастак заставіў незалавонны: не было ў лялечных гадоўнага — жыццёвай праўды. І тады Пётр Дамітравіч паехаў у Маскву пазнаёміцца з тэймамі мастацтва лялечнага тэатра. Разам з ім паехалі і выхаванцы — стваральнікі лялек Дамітравіч Целякоў, Іван Бязубенка, Анатоль Паўленка, Аляксандр Бараноўскі і Анатоль Каралеў. Яны пабывалі ў старэйшага майстра лялечнага тэатра Сяргея Абрамова, пазнаёміліся з узорамі лялек і іх вырабам. Дамоў выхаванцы прыхалі ўзбагаціць ведамі, гатовыя настольна ўдасканальваць сваё майстэрства.

Спачатку вырашылі паставіць рускую народную казку «Чырвоная палачка». Музыку для пастаноўкі напісаў і выканаў Пётр Дамітравіч.

Месяцы праз тры на дошчы аб'яў Місцаслаўскай школы глухонемых зроблена ад ружы афіша паведальна ад першых спэцталі лялечнага тэатра выхаванцаў школы.

...Артысты іграві роўна. Часам, праўда, заўважалася ішчэ вучыцельскае скананасць, нервознасць... Ды гэта быў першы спэктакл.

А праз некаторы час калектыву выступіў на сцэне раённага Дома культуры. Юныя артысты-лялечнікаў Міхаіл Андэрэчка, Жыня Абрамаўна, Валерыя Паўленка, Іван Вязубенка, Вяся Маслакоў і другія паступова ўсё глыбей уваходзілі ў ролі, набылі майстэрства.

Юныя артысты пабывалі на гастролях у суседніх раёнаў гарадоў — Крычава, Клімавіч і Горкаў. Усюды іх цёпла віталі гледачы.

У рэпертуары тэатра былі пастаноўкі «Казка «Рэпка», «Марская царэўна», «Невялікая царэўна» і іншыя.

Э. ЯЛУГІН.

кожны раз адчуваецца гэта імяненне да мастацкай тыпажы вобразы, індывідуальнаў характары. Не перабольш

ДЗЁННІК МАСТАЦТВА

КАНЦЭРТ З ТВОРАЎ ПРАКОФ'ЕВА

Музычная грамадскасць Мінска адзначыла п'яцігоддзе да смерці выдатнага савецкага кампазітара С. Пракоф'ева. Складаным і супрацьпачывым быў шлях кампазітара. З першых крокаў яго творчасць вызначалася свежацю, наватарствам, валавымі, мужнімі тэмамі. Яго музычным развіццём кіравалі такіх музыканты, як Танееў, Глазунов, Рымскі-Корсакаў, Ядлаў, Віпавя. Але юнацтва Пракоф'ева супала з паласой рэакцыі, якая наступіла пасля разгрому рэвалюцыі 1905 года. Часта інтэлігентны адышоў да пераважных ідэалаў і адкрыта прапагандавала бездзейнасць і фармалізм. Гэтыя школьныя памы і адуу на сабе і маладу Пракоф'ева.

Але нават і ў гэты перыяд у творах кампазітара праймаўся струмень душэўнай лірыкі, гумору і жываціраіскасці. Плённую ролю адыграла ў творчасці Пракоф'ева класічная музыка з янаснаю лэ меладыйнай мовай. Так былі напісаны «Сімфанета», «Класічная сімфонія» і рад іншых твораў. У 1918 г. Пракоф'еву паехаў за мяжу і 15 год правёў заўвага да Радзімы. Калі ў першы год эмігранты ён ішоў жаўдзімамі, якія ўзніклі ў Расіі (Троцкі фартапійны канцэрт, опера «Любоў да трох алексінаў»), дык у наступныя гады на яго творчасць згулялі ўплыў аказаў фармалізм (балеты «Сталыя скажы» і «Блаудны сыны», Третья і Чацвёртая сімфоніі, рад фартапійных твораў).

Апошнія дваццацігоддзе было самым плённым для Пракоф'ева. Ім былі напісаны лепшыя творы — кантаты «Аляксандр Неўскі» і «На варце міру», балеты «Рама і Джульета» і «Золушкі», опера «Вайна і мір» і Сёмая сімфонія. Савецкі слухач горча палюбіў гэты творы, якія арыяны з вобразамі гістарычна мінулага і з тэмамі сучаснасці, праслаўляючы веліч чалавека, яго багаты душэўны свет. Канцэрт, які адышоў ў Мінску, у клубе Імя Дзяржынскага, пачаўся выкананнем «Класічнай сімфоніі» Пракоф'ева. Яна вызначаецца вялікай жываціраіскасцю, асабліва вобразам і меладыйнай арыянасцю. Характэрная рыса сімфоніі — блізкасць да рускай народнай песеннасці, што асабліва ясна адчуваецца ў фінале. Дзве сярэднія часткі — другая і трыцяя — напісаны ў стылі старадаўніх тандаў: менуэта і гавота. Сімфанічны аркестр у асноўным удала выкарыстаў, але чацвёртая і пяць частак, асабліва пругкія, дакладнасці (асабліва гэта дачыцца вяршэйшай часткі сімфоніі).

З вялікай увагай была праслухана другая частка з балета «Рама і Джульета». Гэты балет, які з вышэйшых дасягненняў савецкага кампазітара, напісаны ў сапраўды шэпчучым духу. Пракоф'еву раскрасіў не толькі глыбокае патэтычнае пацудзе кахання Рама і Джульеты, але і прашпаванні гатаму пацудзе жорсткую сілу вараццвіў двух людзей. І. ЗУБРЫЧ, Прай характарыстыкай тупога і абме-

Фельетон

Налібоцкія караеды

Налібоцкія пущы па-свойму дзіўнаса ў гэты перыяд года. Зімою—пянічотна-маўкліва, вясною—шумна, духмяна, а на зіму—вылучае тонкі водар, цёплію, свежасць. А некалькі дубы? Гэтыя волаты, як вартаны, аберагаюць ад бурных вятроў гучар клёнаў, бярозку... Зноўкі мацывыя сосны гучаюцца ў гары, цёмныя яліны шырока раскінулі свае лапкі... Аднак, чым далей паглыбляецца ў пущу, тым часцей сустракаем у ёй непрамыя рачы—дымныя вогнішчы. Густы дым клубіцца, павольна адрываецца ад палы і рассяваецца ў вершалінах дрэў. Дарэчы, вядома, што лямку бел агню не быдае. Гэта праўда. Але ж і агонь не ўнікае сам па сабе. Няўжо ёсць тут такая сіла, якая трымае ў сваім падпарадкаванні гэтыя нягасныя кастры?

— Ці мада тут ахвотнікаў на такіх справі?...—гаворыць Мікола Баско—шафёр дэсантанта Маладзечанскага леспрамгаса, размешчанага ў вёсцы Бакшты.—У нашых месцах дымцяць многія... Яны, як сапраўдныя караеды, сістэматычна і паліадына знішчаюць багаты Налібоцкія пущы. Хто ж адолее жывяцца за яе кошт... Гэта нас зацікавіла. Захацелася сваімі вачыма ўбачыць праслаўленых «караедаў». Надыходім да першага аганька. Вакон яго ўсё абжыта, усё сходжана, нагаспадару расставлены граваткі інвентару. Вушч валіныя бочкі, накрытыя даяржамі, далей—бідоны, ведры, барэма сухіх бярозавых дрэў. Увешны мужыччына ў цёмнай ватуці нікожа ў бочцы нейкую вадкасць. Паўвруціўшыся да нас няголеным тварам, гаспадар бочка і бідоны на момант разгубіўся, потым нехаця ўсміхнуўся, бо зразумеў, што надыйшоўшы да яго паліадына глядзяць на гэтую мудрагелістую вытворчасць з цікаўнасцю. —Надходзіце, не сароміцеся,—скажа ён.—Дарэчы і пазнаёміся. Магчыма, і я калі-небудзь спатрабуся вам. Бо я ў свой час паліадына займаўся... Ігнат Сасноўскі, —вымавіў няголены твар і кінуўся да кастры. З бочка, злучаных паміж сабою меднымі трубамі, вырвалася парам. Мы б яе і не заўважылі, калі б не сам гаспадар. Ён паказаў нам на праграмауючы небяспеку. Бо ўслед за парам з гэтых бочка, катлоў і труб можа вырвацца на паверхню і рассявацца рудаватая бурда,—усё прападзе ні па пухот табакі... —А здарова прыдумана,—азначылі мы. —На першы погляд так здаецца,—ахвотна адказаў Сасноўскі.—Для мяне гэта справа прывычная, і яе вылучыў, як свае пачы паліады. У мяне нічога на белы свет без карысці не вырвецца... Вось як яно, дарагі паліадына.

Потым, пахмалеўшы, гаспадар агрэгата з некаторымі падрабязнасцямі расказаў нам пра працэс самагонкурэння. Працэс сам па сабе проты, але колькі ён каштуе даяржаме? Колькі самагончык азначае зерна? Так, у цэнтры і на ўскраіне Налібоцкія пущы дымляцца аласныя кастры. Самагончыкі-караеды зашліся ў яе нетры і ў далечыні ад людзей ствараюць рознымі спосабамі ўласныя шматлікія гаспадары, з якіх маюць вылікі прыбыткі. Вось, напрыклад, асабна аднаасобніка Міхаіла Юшкевіча, выхадца з вёскі Камарскага Слабада Бакштанскага сельсавета. На ўчотных дадзеных за гэтым хутарам замапанана 0,35 гектара зямлі. Але зазірніце на асабіста жыгаладоўчыя фермы Міхаіла Юшкевіча і вы ўбачыце тут на прывазі двух кароў, двух непацель, быка-вытворніка. У асобным памяшканні—свінаферма... —За кошт чаго вы ўтрымліваеце такі статак жывёлы?—пацікавіліся мы. —Пуща-маці мяне падтрымлівае,—прынасяцца Юшкевіч. Яна неабсяжняя... (Пра самагонкурэнне як «дадатковую галіну» асабіста гаспадаркі ён сарамліва ўмоўчаваў). Не адан Юшкевіч карыстаецца багатымі пущамі. На ўскраіне прыляжылі «каласцікі» Сяргей Шмет, Восін Юргель, Эдуард Данія і многія-многія іншыя, якія выправалі ў калгасе за ўвесь мінулы год па 18—40 працадён. Яны таксама стварылі жыгаладоўчыя фермы за кошт багату пущы, няспыннага самагонкурэння. Грамадскасць з цікаўнасцю глядзіць на

караедаў, праследуе іх, але станоўчых вынікаў з гэтага не атрымаваецца. Іншы раз справы на самагончыкаў пападаюць у народны суд Урацішкаўскага раёна. Ім там акуртна захоўваюцца ў шафах. Здарэцца, што самагончыкі прастаюць перад народным судом у якасці абвінавачваемых. Аднак, паставішы перад народным судом, самагончыкі-караеды пакідаюць залу пасаджэнняў з вясёлай усмешкай... Шмат разоў у залу пасаджэнняў уваходзіў Антон Ліпскі. Ён загадаў ведаць, што апроч невялікага штрафу з яго нічога не возьмуць. Кожны раз, выслухавшы вышні суд, ён ішоў у асобны пакой, вымаў з шырокай кішні пачак чырвонцаў, плаціў штраф і ішоў дадому. Така «студыя» абрыда народнаму суду. У лістапада мінулага года Антона Ліпскага прыгаварылі да году турэмнага зняволення за выраз і спекуляцыю самагоном. —Што ж,—адказаў Ліпскі,—адпрацюю... Касацыйнай скаргі Ліпскі не пісаў. За яго напісаў наместні старшын абласнога суда тав. Горб. Калегія абласнога суда мору пакарэння Ліпскаму знізіла. Карацей кажучы, караед-самагончык аказаўся на полі, на ўскраіне Налібоцкія пущы, як раба там, дзе дымцяць кастры... Есць у Бакштах і культурна-асветныя ўстановы, у тым ліку і сельскі Дом культуры, якім загадае т. Русак. Многае можна было зрабіць супраць самагончыкаў. Як бы там ні было, але лекцыі і даклады для насельніцтва т. Русак арганізаваць мог бы. Аднак ён забыўся пра свае абавязкі. Дарага да клуба забыта снегам. І так забыта, што ні пены, ні конны па ёй да клуба дабрацца не можа. Не заглядае сюды і загадчык адрэса культуры Урацішкаўскага раённа-аграма Ігнат Фролаўчык Бук. Ці выпадкова піха-мірна жыўць караеды ў Налібоцкія пущы? Не! Для іх тут створаны зацымныя куткі... Нават маўчаты, хто заклікалі змагацца з самагончыкамі ўсім даступнымі сродкамі, у тым ліку і словам прапагандаста. Х. ПАЗНЯКОУ.

ЗА ПРЫЛАЎКАМ—ВЫПАДКОВЫЯ ЛЮДЗІ

У цэнтры Лагойска стаіць новы цагляны будынак — кніжны магазін. Наведальнікі — рабочыя, калгаснікі, служачыя, вучні — пільна ўгледваюцца ў паліцы і не знайшчы патрэбнай кнігі, звартаюцца да работнікаў магазіна тт. Баранавай і Цыпленік. —Мне, калі ласка, зборнік аповяданняў Янкі Скрыгана. —А мне з твораў Шамякіна што-небудзь. —Няма ў нас такіх кніжка. —адказвае з-за прылаўка. —Там «За годам год» Карпава. —протыць пакупнік. —Карпава, кажаце? Штосьці не чула. А што ён напісаў яшчэ? —пытання адна з прадаўшчыц. Пакупнік называе іншы творы пісьменніка, але дарэмна. Іх у магазіне няма. —А што ў вас наогул ёсць з навінак беларускай літаратуры? Тав. Цыпленік паказвае пераклад кнігі «Два капітаны» В. Каверына і яшчэ некалькі твораў, выданыя ў перакладах на беларускую мову. Размова абрываецца. Наведальнік разумее, што за прылаўкам — выпадковыя людзі. Яны не могуць нічога ні параіць, ні прапанаваць.

Лагойскі чытач любіць беларускую літаратуру. Ён захапляецца і прозай і паэзіяй, рады кожнаму добраму новаму выданню. У паміці такі выпадак. У мінулым годзе айнаў за друку першы зборнік першага лагойскага аўтара — ураджэнца Лагойскага раёна Ніла Гілевіча. Давеслаўшыся пра гэта, чытачы не далі спалохава работнікам кніжнага магазіна. Нарошце ў магазін было завезена... 5 экзэмпляраў зборніка «Песня ў дарогу». Іх адразу ж раскупілі. Чатыры экзэмпляры забралі для нікога, у якога калісьці вучыўся Гілевіч. І калі нягледзячы Ніла Гілевіч разам з групай маладых паэтаў прыехаў на сустрэчу да лагойскіх чытачоў, яго зборніка не знайшлася ні ў магазіне, ні ў раённай бібліятэцы. Чытачы, якія прышлі на канферэнцыю, вымушаны былі задавальняцца тым, што працягваў аўтар з трыбуны. Так здарылася нялі і пры сустрэчы з вядомым паэтам М. Танкам. Пра гэтую сустрэчу чытачы ведалі загада, а таму настойліва рыхтаваліся да яе. Многім хацелася выступіць, выказаць свае думкі, ад ічырага сарца пагутарыць з аўтарам. Але яны сутыкнуліся з нявырашанай праблемай: дзе дастаць зборнік «След бліскавіцы»? Аказалася, што ён зусім не завозіўся ў Лагойск. У выніку канфе-

рэнцыя не прынесла жадааных вынікаў. У Лагойску значна латвей купіць творы Ж. Санд, Т. Драйзера, Г. Уэльса і іншых замежных аўтараў, чым кнігі Я. Купалы, К. Чорнага, М. Лынькова, І. Шамякіна, не гаворачы ўжо аб творах маладых беларускіх пісьменнікаў. —На беларускую літаратуру няма пошты, — без усялякіх пацуду на гэта заўвага таварыства на кнігах з райспалкаўскага тав. Рыбчынскага. Аднак падвердзіць сваю думку канкрэтны прыкладзі яна не можа. Тое, што завозілася з беларускай літаратуры год назад, а можа і больш, ужо даўно раскуплена. На складзе не знойдзена ніводнага залыжлага зборніка беларускага аўтара. У магазіне няма кнігі заўваг і прапаву. Прадаўцы не цікавяцца густамі і патрабаваннямі сваіх пакупнікоў, ганючы кнігамі без ведання справы. Яны нічога не могуць прапанаваць накупніку, бо самі не сочаць за навінкамі літаратуры. —Аздаваць кніжкі гандаль у Лагойску! —зусім справядлівае патрабаванне пакупнікоў. Кіраўнікі райспалкаўскага палінаў аднесіцца з усёй сур'ёзнасцю да гэтага патрабавання. Б. САСНОЎСКІ.

ЛЕПШЫЯ РАСПАЎСОДЖАЎАЛЬНІКІ ДРУКУ

Падвезены вынікі работы па распаўсюджванні газет «Літаратура і мастацтва» і «Мастацтва» за 1958 г. Многія раёны рэспублікі дабіліся нядрэнных паказчыкаў у гэтай справе. У Калозьшчынскім і Выскаўшчынскім раёнах галавы плані паліцы выкананы на 113,3 працэнта, у Лагішчынскім — на 109,1, у Дзятлаўскім — на 105,3, у Нясвіжскім — на 100 працэнтаў. Перавыканалі галавы заданні па паліцы Ушанскае і Чэрнінскае аддзяленні сувязі. За лепшае распаўсюджванне газет «Літаратура і мастацтва» камітэты рашыла выдасць прэміі і аб'явіць падзяку райарганізатарам Калозьшчынскага і Выскаўшчынскага кантор сувязі тт. Баруку І. Ф., Ігнацёву І. Г., пачальніку Ушанскага аддзялення сувязі Карэцкага раёна тав. Клаўсёву В. В. Грашовыя прэміі выданы пашталёвым калгаса «Дружба» Любанскага раёна тав. Ахрэмаву Ф. А., райарганізатару Лагішчынскага раённай канторы сувязі тав. Цывану В. П., грамадскаму распаўсюджвальніку друку Ленінскага раёна Мінска тав. Селязнёвай Б. А., пачальнікам канторы сувязі Дзятлаўскага і Нясвіжскага раёнаў тт. Сянкевіч Е. К. і Касцюк В. Т. Камісія вырашыла прадоўжыць конкурс на лепшае распаўсюджванне газет «ЛІМ» на другі квартал і да канца 1958 г. пры захаванні ранейшых умоў.

Канферэнцыя чытачоў

Бібліятэка завода «Гомсельмаш» правяла канферэнцыю чытачоў па раманы І. Шамякіна «Крыніцы». У абмеркаванні твора прынялі ўдзел чытачы заводскага бібліятэкі — камсор зборнага цэха Л. Палкін, токар А. Кандрашэнка, інжынер-тэхнолаг А. Пошні і інш. В. СЯМЕНАЎ.

120 настаўнікаў з'яўляюцца выхадцамі з вёскі Дукора Рудзенскага раёна Мінскай вобласці. Сярод іх 64-гадовы Васіль Савіч Гарбавіч. Ён прапрацаваў настаўнікам 44 гады. У Дукорскай школе працуюць настаўнікамі 15 яго былых вучняў. Васіль Савіч Гарбавіч — заслужаны настаўнік БССР. За шматгадовую і плёную працу ён узнагароджаны ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга, Ціцер Васіль Савіч — пенсіянер. На здымку: Васіль Савіч Гарбавіч з жонкай, таксама педагогам, Вольгай Дзмітрыеўнай. Фота П. Наватарова. Фотарэдакцыя БЕЛТА.

У студэнтаў сталіцы

У Мінскім педагагічным інстытуце імя М. Горькага адбылася творчая сустрэчка наагоднага арыста СССР У.А. Уладзімірская са студэнтамі фізіка-матэматычнага факультэта. Гоць расказаў пра развіццё тэат-

ральнага мастацтва рэспублікі, пра спектаклі, у якіх ён прымаў удзел на працягу апошніх год. Н. ДЗЕМЕНЦІК.

Аб народных прамыслова-рамесных традыцыях

(Заключэнне. Пачатак на 3-й стар.) прамысловасцю не ставілася задача выдесіцца з рынку настольных ўпрыгожванняў, якія зусім не падобныя ні на жывёліну, ні на птушак... У ЧЫМ ЖА прычыны настолькі неадавальнага выкарыстання беларускіх народных прамыслова-рамесных традыцый прадпрыемствамі рэспублікі? Аб іх ужо часткова гаварылася вышэй. Адна з галоўных прычын такога становішча была недастатковая увага да гэтай важнай справы з боку аб'яднанняў і ведамстваў, якім падначалены прадпрыемствы. Скрозь і ўсюды ад прадпрыемстваў патрабавалі ў першую чаргу «сва» (так у кіраўніцтвах і галдух называюць валавы выпуск прадукцыі) у шкоду якасці вырабаў. Мы тут маем на ўвазе не якасць у агульным сэнсе, а якасць паказчыкаў гэтых адыў вырабаў могуць вытрымлівацца на належным тэхнічным узроўні і ў далейшым выпадку. Мы гаворым аб тым, калі кіраўнік «свада» не хоча бачыць жывой думкі, творчага дзяржання, мастацкай фантазіі работчы і інжынера-тэхнічна персаналу прадпрыемства. Вялікая віна ў неацэннага народнага прамыслова-рамесных традыцый ляжыць таксама на мастацкіх асветах і іншых калектывных арганізацыях, якія павінны ставіцца на аснове якасці прадукцыі ў самым шырокім сэнсе гэтага слова. У такіх асветах, які правіла, недастаткова прадстаўлены аучоныя, мастакі і іншыя творчыя работнікі. Іх голас на пасаджэнні тоне ў хоры так аваных «практыкаў», якія ў большасці з'яўляюцца ганальнымі работнікамі і кіраўнікамі ведамстваў. Адыны з іх заклочаны тым, як бы хутчэй збыць тавар спажывцу, а другія — як бы спрантурыць сваю прадукцыю ў ганальную сетку. Аднак, галоўная прычына ўсёго гэтага—недаход кадры. У БССР да апошняга часу не было ніводнай адпаведнай вышэйшай мастацкай навучальнай установы. Толькі пасля вайны ў Мінску створаны тэатральна-мастацкі інстытут, але яго мастакі факультэт дасць першы выпуск толькі ў 1959 г. Аднак і гэты выпуск не залочыць рэспублікаўскія кадры спецыялістаў на дэкаратыўна-прыкладную мастацтва, таму што ў інстытуце няма такога

аддзялення. У беларускую прамысловасць час-ад-часу прыбываюць людзі, якія атрымалі вышэйшую адукацыю мастакоў-прыкладнікоў у іншых рэспубліках, але які часцей за ўсё не ведаюць мясцовых умоў, нацыянальных традыцый Беларусі. Адыны ў рэспубліцы Мінскі мастакі тэхнікуму, які існуе шмат год, таксама не мае аддзялення прыкладнага мастацтва. На аддзялення жывапісы, графікі, скульптуры і педагагічным курсам народнага мастацтва зусім не выкладаюцца ні выкладаўся вельмі дрэзна. Увоцень гэтыя года да мяне прыйшоў са скруткам у руках малады мастак, які закончыў Мінскі мастацкі тэхнікуму некалькі год назад. Ён разгварнуў на сталіе скруткі і пачаў паказваць сабраны ім на поўдні Беларусі ўзоры мастацкіх тканін і ашываных калгасніцымі вырабаў. Малады чалавек расказаў даволі сумную гісторыю. Нарадзіўся ён у раённыя цэнтры Віцебскай вобласці. У дзяцінстве яму не даводзілася бачыць узораў народных мастацкіх вырабаў, ці ён не зяртаў, магчыма, тады на гэта ўвагі. Правучыўшыся некалькі год у Мінскім мастацкім адукацыйным ведамстве пасля вайны, малады чалавек тады не пазнаваўся з беларускім народным прыкладным мастацтвам. З вялікай горачка ўспамінае ён аб гэтым перыядзе свайго жыцця. Пасля заканчэння тэхнікума гэты таварыш пачаў працаваць у аднаго ведамстваў Мінска Апынушчына і перад неабходнасцю займацца ўкараненнем у прамысловасць вырабаў беларускай нацыянальнай арыентацыі, малады мастак адчуў, што ён абсалютна нічога не ведае аб народных прамыслова-рамесных традыцыях. Толькі калі ён паехаў на перыферыю, пазнаёміўся з народнымі ўмельцамі, убацьму сапраўднае багацце народна-прыкладнага мастацтва, — яму многае стала зразумела. Ці неляга было добра паставіць выкладанне, вытворную практыку, наладзіць выдзел у раёны і пазнаёміць студэнтаў апыц ў тэхнікуму з народнай творчасцю? Могуць запярэчыць, што гэты малады чалавек атрымаў спецыяльнасць мастака-жывапісца, а не прыкладніка. А няўжо ж жывапісцы не павінны ведаць асноў народнага прыкладнага мастацтва (яно ж у значнай меры з'яўляецца і выяўленчым)?

Восенню 1957 г. нарэшце адкрылася доўгаачканая і вельмі неабходная аддзяленне пры Мінскім мастацкім тэхнікуме, якое заклікана рыхтаваць мастакоў-прыкладнікоў па мастацкай тканіне і мастацкай вышытцы. На першы курс гэтага аддзялення набрана 25 чалавек. Частка новапрынятых — людзі вельмі далёка ад мастацкага тэхнаста і мастацкай вышыткі. Аднак ім пры наступленні ў тэхнікуму па-спраўдному не апомнілі аб іх будучай спецыяльнай ўстаноўцы завалы агульнае экзэмпна на жывіны зольнасці і ці сільнасці мастацка-дучых мастакоў-прыкладнікоў па іх асабовым прадмету ніто на ўступных экзэмпнах і не пацікавіўся. На сумніны думкі наводзіць і перспектыва выхавання прыкладнікоў у Мінскім мастацкім тэхнікуме, калі там не гэтаму профілю няма адпаведных праграм, які абавязана рыхтаваць Міністэрства культуры БССР. Па прадмету «Кампазіцыя» (адыні з асноўных прадметаў) у тэхнікуме ёсць літоўская праграма, якую самі педагогі перайначваюць на беларускі лад. Дрэзна выкарыстоўваюцца прамыслова-прыкладныя і народныя майстры-ўмельцы. Іх не прыняваюць да работы ў мастацкіх лабараторыях, не ствараюць матэрыяльна-зацікаўленасці ў рабоце. У радзе выкладчыкаў народным майстрам, які маюць вялікі вопыт, навіваюць шаблонныя ўзоры вырабаў са збедненым мастацкім адыбленнем, работа над якім толькі прытуляе дыскваліфікацыю і рэспублікі не арганізаваў перадачу вопыту старэйшых мастакоў майстроў таленавітай моладзі. Ніто не рыхтуе ў рэспубліцы высокакваліфікаваных майстроў у галіне прыкладнага мастацтва. Гэтым не займаюцца ні ў сістэме працоўных рэзерваў, ні ў іншых ведамствах. Паспее кожная справа вырашана жывымі людзьмі, кадры Але хто ж у Беларусі можа займацца ўкараненнем у прамысловую вытворчасць народна-традыцый пры такім цяжкім становішчы ў кадры?

ПЕРАБУДОВА кіраўніцтва прамыслова-рамесных традыцый і ініцыятывае да далавшага тэхнічнага праграму, для развіцця творчай думкі і ініцыяты-

ваў і барацьбе за якасць прамысловай прадукцыі. Велізарны магчымасці ў гэтых адноснах атрымае і Беларусь. Саўнаргасу Беларусі ССР, на нашу думку, неабходна зярнуць самую сур'ёзную увагу на дзейнасць мастацкіх асветаў у сваёй сістэме. Гэта дасць магчымасць неадкладна вырастаць элементы афармлення, прагрэсываць у мастацкім адукацыйным прамысловым вырабаў, якія дзяржа ўжо прабіваюць сабе дарогу знізу на саміх прадпрыемствах. У рэспубліцы апрача таго, на наш погляд, харыса было б мець нейкі адыны, галоўны мастацкі савет, які вырашаў бы кардынальныя пытанні ўкаранення ў вытворчасць узораў народнага мастацтва. Трэба акружыць клопатамі народна-майстроў, зярнуць у вытворчасці, павялічыць іх матэрыяльную зацікаўленасць у стварэнні высокамастацкіх узорных вырабаў, прылучыць дадаткова народных ўмельцаў на прадпрыемствах. Неабходна выкарыстаць такіх людзей для работы ў эксперыментальных лабараторыях, стварыць вядомым ужо майстрам умовы (як гэта робіцца, напрыклад, на завале ў горадзе Гусь-Хрустальны), каб яны маглі працаваць, стварыць высокамастацкія ўзоры вырабаў, навуачныя модалы. Неабходна арганізаваць перадачу вопыту народнымі ўмельцамі маладому нацыянальнаму, прымацаваць вучняў да майстроў, якія працуюць на пераважных акладах. Па найбольш патрэбных спецыялістах неабходна арганізаваць курсы на саміх прадпрыемствах. Мэтагалога было б стварыць у сістэме Саўнаргаса рэспублікі тэхнікуму прыкладнага мастацтва, выпуснікі якога цалкам задавальнялі б патрэбы прамысловасці. Яго можна было б адкрыць, скажам, у Гродна — цэнтры вобласці, багатай традыцыямі мастацкага тэхнаста, мастацкай апрацоўкі шкла, керамікі і інш. Маюць жа слаўныя мастакі-паліады тэхнікуму нават у сваёй роднай вёсцы. Для выхавання лепшых узораў па-мастанку аформленай прадукцыі, якую выпускаюць прадпрыемствы Саўнаргаса, патрэбна сістэматычна арганізаваць конкурс, выстаўкі. Праваўшым такога роду мерапрыемстваў і вырабаў лепшымі экзэмпнамі, можна стварыць музей мастацкіх вырабаў Саўнаргаса. Такі музей адыграў бы вялікую ролю ў выхаванні добрых густаў у людзей, ванчых у вытворчасці, і ў спажываючой. Музейна-адукацыйнае ўсёго дельшага, што даюць распаўсюджванне ўсёго дельшага, што даюць Жалючы выкарыстаць лепшыя прамыслова-рамесныя традыцыі ў прамысловай вытворчасці, трэба дэталёва прадуумаць ст-

мастам гэтай важнай установы неабходна глыбей вывучаць нацыянальныя традыцыі. Шырока можна выкарыстоўваць нацыянальныя традыцыі дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва ў дрэваапрацоўчай прамысловасці, падначаленай Саўнаргасу. Кожны выраб мэблель прамысловасці можна ўпрыгожваць беларускім арнаментам. Між іншым, яго шырока распаўсюджванне метрычныя формы—простыя і выгладны для работы з драўляным матэрыялам. Пры буйных мэблевых прадпрыемствах трэба ствараць шчы мастацкай разьбы і малалікі, дзе могуць паказаць сваё ўмельства таленавітыя народныя ўмельцы, якіх шмат у рэспубліцы. Дрэваапрацоўчая прамысловасць рэспублікі павінна шырока ўкараніць багатыя традыцыі народнай разьбы пры вырабе дэкаратыўна-налічкіў для акон, акцыяў, якія ў масавым парадку выпускаюцца для спажыва. Неабежаваныя магчымасці ў справе ўпрыгожвання побыту і заадавальнення нацыянальных эстэтычных густаў мае харчова-прамысловасць з яе этыкеткамі, скрынчалкамі, паперай для закруткі і г. д. Між іншым, калі заходзіць гутарка аб выкарыстанні багацця беларускага нацыянальнага арнамента для ўпрыгожвання прамысловых вырабаў, то неабходна таварышам, завочым сваёй блыдаўнасцю, ановіцца ў позу абаронцаў народнага ітэрасу. Параллаксальна, але факт! Яно значайна гаворачы, што арнаментальны ўпрыгожванні робяць вырабы дарагімі, а гэтыя маўляў, адмоўна адбіваюцца на спажыву. Але такі таварыш збываюць, што спажывец патрабуе не толькі таннага, але і прыгожага. Саўнаргасу ў Беларусі і іншым ведамствам яшчэ шмат трэба зрабіць, каб стварыць умовы для плённай работы народнымі ўмельцамі і для ўкаранення іх высокага майстэрства ў прамысловасць. У плане шырокага выкарыстання народнага прамыслова-рамесных традыцый неабходна развіццё прадпрыемстваў і галіны прамысловасці, які ўжо існуе, а таксама ствараць новыя, на якіх можна будзе папсалова скарыстаць шматлікавы вопыт мастацкай творчасці народа.